

Hallituksen esitys eduskunnalle veronumeromenettelyn laajentamisesta ja laiksi verontilityslain 13 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä sekä muutettavaksi työturvallisuuslakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia, yksityisistä turvallisuuspalveluista annettua lakia sekä verontilityslakia.

Esityksessä ehdotetaan, että rakennusalan käytössä oleva veronumeromenettely otettaisiin käyttöön myös laivanrakennusalan. Voimassa oleva veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annettu laki kumottaisiin. Tilalle säädettäisiin uusi laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä, johon tehtäisiin voimassa olevaan lakiin verrattuna menettelyn soveltamisalan laajentamisen edellyttämät muutokset. Työturvallisuuslakia muutettaisiin siten, että yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistetta ja luettelon pitämistä yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä koskevat velvollisuudet ulotettaisiin koskemaan myös telakka-alueella tapahtuvaa työskentelyä. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettuun lakiin ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annettuun lakiin tehtäisiin teknisiä muutoksia.

Verontilityslakia muutettaisiin siten, että Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ålands kommunförbundille lisättäisiin tiedonsaantioikeus Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.7.2022. Työnantaja, telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ja rekisteriin merkittävä henkilö voisivat kuitenkin hakea laivanrakennusalan työskentelevän henkilön merkitsemistä veronumerorekisteriin 1.4.2022 alkaen. Muista lakiehdotuksista poiketen verontilityslain muutos on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1.1.2022.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Laki veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä	4
2.2 Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut asetukset	5
2.3 Nykytilan arviointi	7
2.3.1 Veronumeromenettely rakennusosalalla.....	7
2.3.2 Veronumeromenettelyn laajentamista koskevat selvitykset.....	7
2.3.3 Ahvenanmaan maakunnan kuntien yhteisöveroja koskevien tietojen toimittaminen.....	9
3 Tavoitteet	10
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	10
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	10
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	11
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2.2 Vaikutuksen viranomaisten toimintaan	13
5 Lausuntopalaute	14
6 Säännöskohtaiset perustelut.....	18
6.1 Laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä	18
6.2 Työturvallisuuslaki.....	22
6.3 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta	25
6.4 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista	25
6.5 Verontilityslaki.....	25
7 Voimaantulo	26
8 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	26
LAKIEHDOTUKSET	31
1. Laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä	31
2. Laki työturvallisuuslain muuttamisesta.....	34
3. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:n muuttamisesta.....	37
4. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 65 §:n muuttamisesta.....	38
5. Laki verontilityslain 13 §:n muuttamisesta	39
LIITE	40
RINNAKKAISTEKSTIT	40
2. Laki työturvallisuuslain muuttamisesta.....	40
3. Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:n muuttamisesta.....	44
4. Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 65 §:n muuttamisesta	46
5. Laki verontilityslain 13 §:n muuttamisesta	47

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmassa todetaan, että telakoilla otetaan käyttöön rakennuslalla hyvin toiminut ja harmaata taloutta ennaltaehkäissyt veronumero. Hallitusohjelman mukaan veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan myös muille riskialueille, kuten matkailu- ja ravintola-alalle. Veronumeromenettelyn laajentaminen telakoille on myös kirjattuna toimenpiteenä valtioneuvoston 11.6.2020 päättämässä harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimenpideohjelmassa vuosille 2020–2023.

Rakennusalan veronumeromenettely otettiin käyttöön 1.6.2012. Veronumeromenettely toteutettiin säätämällä laki veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä (1231/2011). Laissa säädetään muun ohessa veronumeron antamisesta ja veronumerorekisteriin tallettavista tiedoista. Samalla säädettiin, että työturvallisuuslaissa (738/2002) työmailla pakolliseksi säädettyssä henkilötunnisteesta tuli olla merkittynä työntekijän rakennusalan veronumerorekisteriin merkitty veronumero.

Veronumeromenettelyn säätäminen oli ensimmäinen vaihe rakennusalan harmaan talouden torjuntaan liittyneistä lainsäädäntötoimenpiteistä. Toisessa vaiheessa rakennusalan verovalvontaa tehostettiin säännöksillä rakennustyömailla noudatettavasta työntekijöitä ja rakennusurakoita koskevasta kuukausittaisesta ilmoittamismenettelystä. Ilmoittamismenettelyä koskevat säännökset tulivat voimaan 1.7.2014.

Veronumeromenettelyn tavoitteena oli varmistaa se, että jokainen yhteiselle rakennustyömaalle työskentelemään tuleva on Verohallinnon rekisterissä ennen työnteon alkua, mikä on perusedellytys työntekijöihin ja näiden työnantajiin kohdistuvalle verovalvonnalle.

Veronumeron käytön laajentamista muille toimialoille on selvitetty myös edeltävien hallitusten aikana. Ensimmäinen selvitys tehtiin vuonna 2014. Verohallinto teki tällöin esiselvityksen veronumeron käytön laajentamisesta muille toimialoille. Tavoitteena oli selvittää uudistuksen vaikutuksia pimeän työvoiman käyttöön, tunnistekortin käyttövelvoitteen vaikutuksia sekä uudistuksesta aiheutunutta hallinnollista taakkaa yrityksille ja työntekijöille. Tavoitteena oli saada käsitys uudistuksen vaikutuksesta harmaan talouden torjuntaan. Selvitykset eivät johtaneet tällöin lainsäädäntötoimiin.

Seuraavan kerran veronumeromenettelyn laajentamista selvitettiin vuosina 2018 ja 2019. Valtiovarainministeriön vero-osastolla laaditun selvityksen pohjana oli Verohallinnon selvitystä varten tekemä muistio. Selvityksessä laivanrakennuslalla pidettiin ainoana toimialana, jossa veronumeromenettely voisi toimia verovalvonnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Selvityksen mukaan veronumeromenettelyn käyttöönotosta telakoilla voisi olla hyötyä verovalvonnan kannalta. Telakoidenkin osalta menettelyn laajentamisessa nähtiin kuitenkin haasteita erityisesti laajennuskohteen määrittelyssä ja tämän rajanvedon toimijoille mahdollisesti aiheuttamasta haitallisesta vaikutuksesta kilpailuasemaan.

1.2 Valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön ja Verohallinnon kanssa.

Esitysluonnoksesta järjestettiin lausuntokierros 10.11.–11.12.2020. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta, elinkeinoelämältä ja muilta sidosryhmiltä, yhteensä 20 taholta. Lisäksi verontilityslain muuttamista koskevasta ehdotuksesta pyydettiin erikseen lausuntoa Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta. Lausuntopyynnöt ja saadut lausunnot ovat nähtävillä julkisessa palvelussa osoitteessa [https://vm.fi/hankkeet_tunnuksella VM005:00/2020](https://vm.fi/hankkeet_tunnuksella_VM005:00/2020).

Työturvallisuuslakiin ehdotettavat muutokset on käsitelty työturvallisuussäännöksiä valmisteleavassa neuvottelukunnassa.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Laki veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä

Rakennusalan veronumerorekisteristä säädetään veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annetussa laissa, jäljempänä *veronumerolaki*. Lain 2 §:n 1 momentin mukaan Verohallinnon tietokantaan voidaan tallettaa jokaiselle Verohallinnon asiakastietokantaan rekisteröidylle luonnolliselle henkilölle hänet yksilöivä 12 numerosta muodostettava tunnus (veronumero), joka on pysyvä. Lain 3 §:n mukaan veronumerorekisterin käyttötarkoituksena on rakennusalan toimivien henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta sekä työnantajan ja työntekijän verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta. Veronumero on merkittävä henkilön yksilöivään kuvalliseen tunnisteeseen, joka yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevällä henkilöllä tulee työturvallisuuslain mukaan olla näkyvillä, kun hän liikkuu työmaalla. Veronumerolain 5 §:n mukaan jokainen voi saada yleisen tietoverkon välityksellä rakennusalan veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta henkilön nimen ja veronumeron perusteella tiedon siitä, onko palvelun käyttäjän yksilöimä henkilö ja veronumero merkitty veronumerorekisteriin.

Verohallinto ylläpitää rakennusalan veronumerorekisteriä. Veronumerolain 4 §:n 1 momentin mukaan Verohallinto merkitsee veronumerorekisteriin verovelvollisen nimen, suomalaisen henkilötunnuksen sekä Verohallinnon asiakastietokantaan talletetun veronumeron. Saman pykälän 2 momentin mukaan tiedot merkitään rekisteriin verovelvollisen, rakennusalan työnantajan tai tunnistekortin antavan yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajan pyynnöstä. Verohallinto voi merkitä tiedot veronumerorekisteriin myös oma-aloitteisesti. Suurin osa rekisteröidyistä on merkitty veronumerorekisteriin työnantajan tai yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajan pyynnöstä.

Veronumerolain 6 §:n mukaan rekisteröityä koskevat tiedot poistetaan rakennusalan veronumerorekisteristä hänen omasta pyynnöstään hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi rakennusalan alalla. Verohallinto poistaa myös viran puolesta rekisteröityä koskevat tiedot veronumerorekisteristä, jos rekisteröidystä ei ole annettu verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 b §:ssä tarkoitettuja tietoja viimeisen kahden vuoden aikana.

Veronumerolain säätämistä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 58/2011 vp) todettiin, että henkilötunnisteessa olevan veronumeron avulla edellytykset työntekijöiden identifiointiin paransivat sellaisilla työmailla, joilla toimii useampia työnantajia. Työntekijän henkilöllisyyden selvittämisen helpottuessa riski jäädä kiinni pimeän työvoiman käytöstä kasvaisi. Myös epävirallinen valvonta muiden työmaalla toimivien taholta tulisi mahdolliseksi. Toimenpiteen vaikutusta tehostettiin laajentamalla aikaisemmin vain rakennuttajalle kuulunutta vastuuta henkilötunnisteen käytön valvonnassa koskemaan työnantajaa tämän omien työntekijöidensä osalta sekä päätoteuttajaa.

Edellä mainitun hallituksen esityksen mukaan veronumeron käyttöönotto ei yksistään mahdollista tehokasta valvontaa. Veronumeromenettely muodostaisi kuitenkin toimivan kokonaisuuden yhdessä työntekijä- ja urakkatietojen ilmoittamismenettelyn kanssa. Se antaisi Verohallinnolle edellytykset valvoa esimerkiksi ulkomaisten työntekijöiden ja ulkomaisten yritysten Suomessa oleskelun aikaa ja siten verovelvollisuuden syntymistä lähes reaaliaikaisesti.

Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 17 a §:ssä säädetään tietojen antamisesta veronumerosta. Pykälän mukaan Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteiden antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerolaissa säädettyyn tarkoitukseen. Lisäksi Verohallinto voi antaa työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten. Säännöksellä varmistetaan, että tunnistekortin antaja voi saada joustavasti tiedon työntekijän veronumerosta merkittäväksi tunnistekorttiin.

Veronumeron saaminen edellyttää suomalaista henkilötunnusta. Tämän vuoksi Suomeen töihin tulevan ulkomaan kansalaisen on haettava henkilötunnusta, jos hänellä ei ole sitä ennestään. Kun työntekijä saa Verohallinnolta henkilötunnuksen, hän saa samalla myös veronumeron.

Henkilö saa suomalaisen henkilötunnuksen, kun hänet rekisteröidään väestötietojärjestelmään, jota ylläpitää Digi- ja väestötietovirasto. Verohallinnolla on Digi- ja väestötietoviraston kanssa rinnakkainen toimivalta antaa henkilötunnuksia ulkomaan kansalaisille, jotka tulevat Suomeen tilapäisesti töihin. Henkilötunnuksen saaminen edellyttää, että sitä hakeva henkilö asioi henkilökohtaisesti Verohallinnon tai Digi- ja väestötietoviraston toimipisteessä.

Koronaviruspandemian johdosta Verohallinnossa on käytössä poikkeusmenettely, jossa henkilökohtaista käyntiä verotoimistossa ei edellytetä veronumeron saamiseksi. Verohallinto antaa rekisteröitävälle varsinaisen henkilötunnuksen sijaan sähköisen hakemuksen perusteella niin sanotun keinotunnuksen, joka on käytössä vain Verohallinnossa henkilön yksilöimiseksi. Poikkeusmenettelyä sovelletaan 1.4.2020–30.9.2021.

2.2 Työturvallisuuslaki ja sen nojalla annetut asetukset

Työturvallisuuslain 52 a §:n 1 momentin mukaan yhteistä rakennustyömaata johtavalla tai valvovalla rakennuttajalla on velvollisuus huolehtia siitä, että jokaisella rakennustyömaalla työskentelevällä on työmaalla liikkuaan näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta on käytävä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Työntekijän tunnisteesta tulee olla työnantajan nimi. Tunnisteesta tulee olla näkyvissä veronumerolaissa tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Mitä mainitussa momentissa säädetään rakennuttajasta, sovelletaan myös pääurakoitsijaan tai muuhun päätoteuttajaan sekä työnantajaan omien työntekijöidensä ja sopimus-kumppaniensa osalta.

Mainitun pykälän 2 momentin mukaan tunnistetta ei kuitenkaan tarvitse olla tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavalla eikä sellaisella työmaalla työskentelevällä, jossa rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön.

Työturvallisuuslain 52 b §:ssä säädetään pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan velvollisuudesta pitää ajantasaista luetteloa yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista. Pykälän 1 momentin mukaan luettelosta on käytävä ilmi:

- 1) henkilön etu- ja sukunimi, syntymäaika ja veronumero;
- 2) työmaalla työskentelyn alkamis- ja päättymispäivämäärä;
- 3) työntekijän työnantajan nimi ja Y-tunnus tai sitä vastaava ulkomainen tunniste;
- 4) työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:ssä tarkoitetun edustajan nimi ja yhteystiedot Suomessa.

Luetteloon voidaan jättää merkitsemättä tilapäisesti tavaraa työmaalle kuljettavat. Lisäksi luetteloa ei tarvitse pitää työmaalla, jossa rakennusta tai sen osaa rakennetaan tai korjataan rakennuttajana olevan yksityishenkilön omaan käyttöön.

Työturvallisuuslain 52 a §:n mukainen velvoite kuvallisen tunnisteen näkyvillä pitämiseen rajoittuu yhteisiin rakennustyömaihin. Yhteisen rakennustyömaan käsite on määritelty rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen (205/2009) 2 §:ssä. Asetuksen 2 §:n 1 kohdan mukaan yhteisestä rakennustyömaasta on kysymys, jos sillä samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai itsenäinen työnsuorittaja. Käytännössä rakennustyömaalla toimii lähes aina useamman työnantajan palveluksessa olevia henkilöitä. Siten on poikkeuksellista, että rakennustyömaalla ei olisi pidettävä tunnistetta. Velvollisuus ei kuitenkaan ole täysin kattava, vaan ulkopuolelle jäävät yhden työnantajan työmaat.

Rakennuttajalla työturvallisuuslainsäädännössä puolestaan tarkoitetaan rakennustyön turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n 2 kohdan mukaan henkilöä tai organisaatiota, joka ryhtyy rakennushankkeeseen, tai muuta, joka ohjaa ja valvoo rakennushanketta, taikka jos näitä ei ole, rakennustyön tilaajaa.

Päätoteuttajalla tarkoitetaan asetuksen 2 §:n 4 kohdan mukaan rakennuttajan nimeämää pääuraakoitsijaa tai pääasiallista määräysvaltaa käyttävää työnantajaa taikka sellaisen puuttuessa rakennuttajaa itseään.

Asetuksen 13 §:n 3 momentin mukaan päätoteuttajan on varmistuttava, että sillä on tieto työmaalla työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työnsuorittajista ja että heidän perehdyttämistään varten on tarpeelliset tiedot. Työnantajien on annettava työntekijöistään ja itsenäisten työnsuorittajien omalta osaltaan tarpeelliset tiedot työmaalla työskentelystä päätoteuttajalle.

Työturvallisuuslain 49–51 §:ssä ja 53 §:ssä säädetään velvollisuuksista yhteisellä työpaikalla. Yhteisellä työpaikalla tarkoitetaan työturvallisuuslaissa työpaikkaa, jolla yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja siten, että työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen. Pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan velvollisuuksista yhteisellä työpaikalla on säädetty 51 §:ssä. Itsenäisen työnsuorittajan velvollisuuksista yhteisellä työpaikalla puolestaan säädetään 53 §:ssä.

Työturvallisuuslain 63 §:ssä säädetään työturvallisuusrikkomuksesta. Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan 52 a §:ssä tarkoitettu henkilö, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö huolehtia tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistetta koskevasta mainitussa pykälässä säädetystä velvollisuudesta. Lisäksi 3 kohdan mukaan työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 52 b §:ssä tarkoitettua luettelon pitämisen tai säilyttämisen. Työturvallisuusrikkomuksesta voi seurata sakkorangaistus.

2.3 Nykytilan arviointi

2.3.1 Veronumeromenettely rakennusallalla

Rakennusallalle on tyypillistä korkea aliurakointiaste ja pitkät aliurakointiketjut. Rakennuttaja tai rakennustyömaan pääurakoitsija eivät aina edes tiedä, ketkä työskentelevät ketjun loppupäässä. Pitkissä urakointiketjuissa urakointiketjun loppupäässä esiintyy arvonlisäveroja, työntekijöiden ennakonpidätyksiä ja sairausvakuutusmaksuja koskevien velvoitteiden laiminlyöntejä. Erityinen haaste on valvoa ulkomaisia työnantajia ja näiden palveluksessa olevia ulkomaisia työntekijöitä.

Rakennusallan veronumeromenettelyn tarkoituksena on Verohallinnon tietokannasta puuttuvan ulkomaisen työvoiman saaminen verovalvonnan piiriin ja lisäksi vähentää mahdollisuuksia pimeän työn tekemiseen. Rekisteröidyn veronumeron sisältävän tunnistekortin käyttövelvollisuus tuo rakennustyömaalla työskentelevät ulkomaiset työntekijät tehokkaasti verovalvonnan piiriin, sillä veronumeron saamiseksi heidät on rekisteröitävä Verohallinnon asiakasrekisteriin ja rekisteröinnin yhteydessä heidän verovelvollisasemansa voidaan selvittää ja saattaa heidät verovalvonnan piiriin. Kotimaiset työntekijät ovat jo Verohallinnon asiakasrekisterissä, ja heillä on olemassa oleva veronumero. Tämän vuoksi pelkkä veronumeron olemassaolo ja rekisteröintivelvollisuus veronumerorekisteriin eivät tältä osin merkittävästi vähennä kotimaisten työntekijöiden pimeää työtä, vaikka veronumeron sisältävän tunnistekortin käyttövelvollisuus saattaa josain määrin ehkäistä pimeää työtä myös kotimaisten työntekijöiden osalta.

Rakennusallan veronumerorekisterimerkintä ei ole työnantajakohtainen eikä merkinnästä voida päätellä rekisteröidyn henkilön työnantajaa. Pelkkä rekisterimerkintä ei siten mahdollista kattavaa pimeän palkanmaksun ehkäisevää työnantajan ilmoitus- ja maksuvelvollisuuteen kohdistuvaa valvontaa. Työnantajan nimen sisältävän tunnistekortin käyttövelvollisuuskään ei kattavasti ehkäise korttiin merkityn työnantajan kyseisen työntekijän palkanmaksuun liittyvien velvoitteiden laiminlyöntiä, sillä työnantajan ja työntekijän välistä suhdetta ei voida tarkastaa veronumerorekisteristä.

Rakennusallan pimeän työvoiman käyttöä ehkäisevään verovalvontaan liittyy olennaisena osana rakennusallan urakka- ja työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuus. Muussa kuin rakennusallan ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvassa työssä veronumeromenettelyn vaikutus harmaan talouden torjunnassa kohdistuisi ulkomaisen tilapäisesti Suomessa oleskelevan työvoiman saamiseen Verohallinnon rekisteriin ja siten verovalvonnan piiriin.

Rakennusallan palkkasumma on kasvanut selvästi veronumeromenettelyn käyttöönoton jälkeen. Verohallinnon tekemän selvityksen mukaan veronumeromenettelyn käyttöönoton voidaan katsoa vaikuttaneen palkkatietojen ilmoittamiseen jo ennen rakennusallan ilmoittamisvelvollisuuden käyttöönottoa. Kehitykseen lienee vaikuttanut sekä veronumeromenettelyn käyttöönotto itsenäisenä menettelynä että alan toimijoiden tietoisuus myöhemmässä vaiheessa käyttöön otettavasta rakennusallan ilmoittamisvelvollisuudesta. Toisaalta rakentamisen toimialalle on kohdistettu viime vuosina useampia harmaan talouden torjuntaa tehostavia lainsäädäntömuutoksia. Useat samalle toimialalle lähekkäin kohdistetut lainsäädäntömuutokset vaikeuttavat yhden yksittäisen muutoksen vaikutuksen mittaamista.

2.3.2 Veronumeromenettelyn laajentamista koskevat selvitykset

Verohallinto laati vuonna 2014 valtiovarainministeriön toimeksiannosta esiselvityksen veronumeron käytön laajentamisesta muille toimialoille. Osana selvitystä riskitoimialoille tehtiin pi-

meän työvoiman käytön näkökulmasta veronumeromenettelyä koskeva kysely. Kyselyn tavoitteena oli saada selville eri alojen näkemys pimeän työvoiman käytöstä heidän omalla alallaan ja selvittää veronumeron käyttöönoton mahdollisia vaikutuksia pimeän työvoiman käyttöön eri toimialoilla. Selvityksellä pyrittiin arvioimaan veronumeron ja tunnistekortin käyttövelvoitteen soveltuvuus ja merkitys harmaan talouden torjunnassa uusilla toimialoilla. Selvityksessä arvioitiin seikkaperäisesti veronumeromenettelyn soveltuvuutta tarkastelussa olleille toimialoille. Samassa yhteydessä kartoitettiin lisäksi rakennusalan yritysten ja menettelyyn kytkeytyvien viranomaistahojen kokemuksia veronumeron käyttöönotosta.

Valtiovarainministeriön vero-osastolla laadittiin vuosina 2018 ja 2019 selvitys veronumeromenettelyn laajentamisesta muille toimialoille. Tämän selvityksen pohjana oli Verohallinnon tekemä muistio.

Arvioitaessa sitä, mille uusille toimialoille veronumeromenettelyä olisi tarkoituksenmukaista laajentaa, lähtökohdaksi otettiin verovalvonnan ja harmaan talouden torjunnan tarpeet. Näiden tarpeiden arvioinnissa on keskeistä ottaa huomioon veronumeromenettelystä saatavissa olevat hyödyt, ja se onko toimialalla havaittavissa sellaisia harmaan talouden menettelyihin altistavia tekijöitä, joiden poistamiseen veronumeromenettelyn käyttöönotosta olisi hyötyä. Selvityksissä kiinnitettiin erityistä huomiota ulkomaisen työvoiman suhteelliseen osuuteen toimialalla.

Selvityksissä arvioitiin, että tarkoituksenmukaisesti toimiva veronumeromenettely edellyttää alla olevia keskeisiä tekijöitä:

- kuvallista tunnistetta, josta voidaan tarkistaa työntekijän nimi ja veronumero,
- julkista veronumerorekisteriä, josta voidaan tarkistaa nimen ja veronumeron vastaavuus,
- työntekijään ja työnantajaan nähden ulkopuolista, muuta kuin viranomaistahoa, joka valvoo joko lain velvoittamana tai muutoin veronumeron olemassaoloa ja asianmukaista käyttöä kysymyksessä olevalla työpaikalla,
- aidattua tai muuten rajattua aluetta, johon on pääsy vain kulkuluvalla ja
- toimivaa viranomaisvalvontaa.

Edellä mainittujen tekijöiden lisäksi veronumeromenettelyn tarkoituksenmukaisuuteen toimialalla vaikuttavat muun ohessa seuraavat seikat:

- onko toimialalla verovalvonnan piiriin kuulumatonta ulkomaista työvoimaa,
- onko alalla päätoteuttajan kaltaista ulkopuolista tahoa, joka voisi valvoa veronumeroiden ja tunnistekorttien käyttöä,
- onko toimialan työtä jo rakennusalan veronumeromenettelyn piirissä ja
- kuinka säänneltyä ja valvottua alan toiminta on jo nykyisin.

Veronumeromenettelyn laajentamisedellytysten arvioinnissa olennainen kysymys on myös se, voidaanko menettelyn soveltamisala rajata yksiselitteisesti arvioinnin kohteena olevalla toimialalla.

Edellä mainituissa selvityksissä laivanrakennusalaa pidettiin ainoana toimialana, jossa veronumeromenettely voisi toimia verovalvonnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Muita selvityksessä tarkasteltuja toimialoja, kuten ravintola- tai siivousalaa, pidettiin työskentelyolosuhteiltaan sellaisina, että veronumeromenettelyllä ei olisi verovalvonnan kannalta saatavissa vastaavia hyötyjä kuten esimerkiksi rakennusalalla.

Laivanrakennusalan osalta selvityksissä katsottiin, että telakka-alueella tehdään työtä samankaltaisissa olosuhteissa kuin rakennustyötä tehdään yhteisellä rakennustyömaalla. Laivanrakennustyö on rakennustyön tavoin projektiluonteista, mikä on otollista ulkomaisen tilapäisesti Suomeen työskentelemään tulevalle työvoiman käytölle. Lisäksi alan verotarkastuskohteissa on havaittu pimeää palkanmaksua tai työvoimaa. Telakka-alue on rajattu alue, jolle on usein rajoitettu pääsy kulkutunnisteella ja jossa voidaan jo nykyisin vaatia kuvallisen henkilökortin käyttöä. Selvityksessä katsottiin, että veronumeromenettelyn laajentamiselle telakka-alueella tehtävään työhön vaikuttaisi siten yleisesti arvioituna olevan verovalvontaan liittyviä tarpeita. Selvityksessä kuitenkin todettiin, että menettelyn laajentamiseen laivanrakennusalalle liittyy myös haasteita etenkin laajennuksen soveltamisalan määrittelyssä. Laajennuksen rajanvetotilanteet voivat aiheuttaa haitallisia vaikutuksia alan toimijoiden kilpailuasetelmiin.

2.3.3 Ahvenanmaan maakunnan kuntien yhteisöveroja koskevien tietojen toimittaminen

Verontilityslain (532/1998) 13 §:n 5 momentin mukaan Verohallinto toimittaa salassapitoa koskevien säännösten estämättä kullekin kunnalle tiedon yhteisölle maksuunpannusta yhteisöverosta siltä osin kuin jako-osuuksien laskennassa käytetty maksuunpantu yhteisövero kohdistuu tähän kuntaan. Verohallinto toimittaa salassapitosäännösten estämättä lisäksi Suomen Kuntaliitto ry:lle tiedot yhteisölle maksuunpannuista yhteisöveroista kaikkien kuntien osalta tietojen tarkistamista varten. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niiden yhteisöjen lukumäärästä, joiden osalta tietoja toimitetaan.

Ahvenanmaan maakunnan hallitus vahvistaa kuntakohtaiset yhteisöveron jako-osuudet Ahvenanmaan maakunnan kunnallisveroa koskevan maakuntalain¹ 32 §:n nojalla. Pykälän mukaan maakunnan hallitus vahvistaa kutakin verovuotta varten yksittäisten kuntien jako-osuudet ennen maaliskuun loppua. Jos kuntien välisen jaon laskennan perusteena olevat tiedot muuttuvat, osuudet vahvistetaan uudelleen ennen syyskuun loppua. Maakunnan hallituksen on kuultava Ålands kommunförbundia ennen vahvistamispäätöksen tekemistä. Maakunnan hallitukselle kuntakohtaisten jako-osuuksien vahvistamiseen säädetyn toimivallan perusteena on Ahvenanmaan itsehallinnollinen asema. Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 18 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan maakunnalla on lainsäädäntövalta asioissa, jotka koskevat muun ohessa kunnalle tulevaa veroa.

Yksittäisten kuntien yhteisövero-osuuksien jako-osuuksien laskeminen tapahtuu siten, että Verohallinto toimittaa Tilastokeskukselle tiedot yhteisöjen maksuunpanotiedoista. Tilastokeskus laskee kunnittaiset yritystoimintaerien määrät euroina ottaen huomioon sillä olevat tilastolainsäädännön perusteella kerätyt tiedot yhteisöjen toimipaikoista ja kunnittaisista henkilöstömääristä sekä tiedot konsernisuhteista. Tilastokeskus toimittaa sen jälkeen Verohallinnolle tiedot kunnittaisista yritystoimintaerien yhteismääristä euroina. Ahvenanmaan kuntien osalta Verohallinto lähettää Tilastokeskukselta saadut tiedot Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle prosenttimäärien jako-osuuksien vahvistamista varten. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ei kuitenkaan nykyisin toimiteta verontilityslain 13 §:n 5 momentissa tarkoitettuja tietoja siitä, mikä osuus jako-osuuksien laskennassa käytetystä yksittäiselle yritykselle maksuunpannusta

¹ Kommunalskattelagen för landskapet Åland (Ålands författningssamling 2011:119)

yhteisöverosta kohdistuu tiettyyn kuntaan. Ålands kommunförbundilla ei myöskään ole vastaavaa tiedonsaantioikeutta Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta kuin Suomen Kuntaliitto ry:llä on kaikkien kuntien osalta tietojen tarkistamista varten.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on vähentää harmaata taloutta laivanrakennusalalla. Veronumeromenettelyn tarkoituksena on Verohallinnon tietokannasta puuttuvan ulkomaisen työvoiman saaminen verovalvonnan piiriin ja lisäksi vähentää mahdollisuuksia pimeään työn tekemiseen. Veronumeron sisältävän tunnistekortin käyttövelvollisuus toisi telakka-alueella työskentelevät ulkomaiset työntekijät verovalvonnan piiriin, sillä veronumeron saamiseksi heidät on rekisteröitävä Verohallinnon asiakasrekisteriin ja rekisteröinnin yhteydessä heidän verovelvollisasemansa voidaan selvittää.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että rakennusalalla käytössä oleva veronumeromenettely laajennettaisiin koskemaan myös laivanrakennusalaa. Veronumeromenettelyn laajentaminen laivanrakennusalalle toteutettaisiin lainsäädännössä säätämällä uusi laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä, jäljempänä *uusi veronumerolaki* sekä muuttamalla työturvallisuuslakia. Voimassa oleva veronumerolaki kumottaisiin. Työturvallisuuslain 52 a § ja 52 b §:n velvoitteet tunnisteiden käyttämisestä yhteisellä rakennustyömaalla sekä yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevien luettelon pitämisestä ulotettaisiin koskemaan myös telakka-alueita.

Veronumerorekisteriin merkittäisiin jatkossa yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevien ohella myös telakka-alueella työskentelevät työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat. Uudesta veronumerolaista on menettelyn laajentamisen yhteydessä perusteltua poistaa lain nimestä ja lakitekstistä maininnat, jotka rajaavat veronumerorekisterin soveltamisalan pelkästään rakennusalaan. Menettelyn laajentamisen jälkeen voitaisiin puhua yleisesti veronumerorekisteristä ilman toimialarajausta.

Työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuutta ei ole tässä vaiheessa tarkoitus ulottaa koskemaan telakoita. Rakennusalan veronumerorekisteriä koskeva tarpeettomien tietojen poistamismenettely ei siten ole käytettävissä telakoiden osalta. Henkilötietojen suoja ja luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) henkilötietojen käsittelylle asettamat vaatimukset, kuten tietojen täsmällisyyttä ja säilytyksen rajoittamista koskevat vaatimukset, kuitenkin edellyttävät, että henkilöitä ei ole tarpeettomasti merkittynä veronumerorekisteriin. Telakka-alueella työskentelevien työntekijöiden ja itsenäisten työnsuorittajien osalta ehdotetaan, että veronumerorekisterimerkintä olisi määräaikaikainen. Rekisterimerkintä olisi voimassa kolme vuotta, jonka jälkeen työntekijän rekisterimerkintä tulisi uusida, jos työntekijä jatkaa työskentelyä telakalla. Tältä osin rekisterimerkinnän voimassaoloa koskisivat siten eri säännökset riippuen siitä, työskenteleekö henkilö yhteisellä rakennustyömaalla vai telakka-alueella. Osin tästä johtuen veronumerorekisteriin tulisi merkitä tieto myös siitä, työskenteleekö henkilö rakennusalalla vai laivanrakennusalalla.

Valtiovarainministeriön veronumeromenettelyn laajentamista koskevassa selvityksessä kiinnitettiin huomiota siihen, että menettelyn laajentamisen soveltamisala tulisi määritellä yksiselitteisesti. Selvityksessä haasteena menettelyn laajentamiselle laivanrakennusalalle tuotiin esiin

se, että telakalle tai telakka-alueelle käsitteenä ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää, jonka perusteella veronumeromenettelyn soveltamisala voitaisiin määritellä. Tällaista määritelmää ei ole myöskään suoraan johdettavissa muusta lainsäädännöstä. Menettelyn laajentaminen edellyttää siten tarkempaa määritelmää työskentelyalueesta, jolla veronumeromenettelyä jatkossa sovellettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan, että veronumeromenettelyn laajentaminen koskemaan telakka-alueella tapahtuvaa työskentelyä toteutetaan lisäämällä työturvallisuuslakiin asiaa koskeva säännös. Samassa pykälässä määriteltäisiin telakka-alue eli alue, jolla työskentelevät henkilöt olisivat velvollisia pitämään kuvallista tunnistetta, jossa on merkittynä henkilökohtainen veronumero. Telakka-alueen määritelmä sidottaisiin työturvallisuuslain yhteisen työpaikan käsitteeseen. Telakka-alueena pidettäisiin yhteistä työpaikkaa, jossa harjoitetaan kaupparenkulkuun liittyvien alusten tai viranomaisalusten uudisrakennusta tai korjaamista.

Veronumeromenettelyn laajentaminen laivanrakennusalalle edellyttää soveltamisalan tarkkaa määrittelyä. Soveltamisalan rajausta harkittaessa on kuitenkin otettava huomioon, että menettelystä aiheutuu kustannuksia toimijoille, eikä menettelyä ole tarkoituksenmukaista laajentaa koskemaan sellaisia toimijoita, joilla riski harmaalle taloudelle on vähäinen. Tällainen tilanne voi olla esimerkiksi silloin, kun alihankintaa ja ulkomaisia työntekijöitä käytetään vain vähäisissä määrin. Veronumeromenettely edellyttää myös toimiakseen tarkoituksenmukaisesti tiettyjä edellä mainituissa selvityksissä mainittuja tekijöitä, kuten työntekijään ja työnantajaan nähden ulkopuolista tahoa, joka valvoo veronumeron ja tunnistekortin käyttämistä. Pienemmillä toimijoilla nämä edellytykset eivät välttämättä toteudu. Esityksessä ehdotetaan, että pienimmät toimijat rajataan edellä esitetyn perustein veronumeromenettelyn laajennuksen ulkopuolelle.

Jotta yhteistä työpaikkaa pidettäisiin säännöksessä tarkoitettuna telakka-alueena, edellytettäisiin, että siellä voidaan rakentaa tai korjata 24 metrin pituisia tai sitä pidempiä aluksia. Veronumeromenettelyn ulkopuolelle jäisivät siten sellaiset toimijat, joilla ei toimitilojensa puolesta ole mahdollista rakentaa tai korjata muita kuin alle 24 metriä pitkiä aluksia.

Ehdotettua alusten 24 metrin pituuteen perustuvaa rajausta käytetään muun ohessa ympäristölupakäytännössä. Ympäristölupaa koskevassa sääntelyssä laivatelakkatoiminta on määritelty luvanvaraiseksi toiminnaksi. Lupakäytännössä laivatelakkana on pidetty telakkaa, jossa rakennetaan, korjataan tai maalataan laivoja tai poistetaan niistä maali. Laivaksi on tässä yhteydessä katsottu yleensä yli 24 metrin pituinen alus. Aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetussa laissa (1686/2009) puolestaan määritellään ammatti-, huvi- ja vuokraveneet aluksiksi ja vesikulkuneuvoiksi, joiden pituus tai rungon pituus on alle 24 metriä. Samaa aluksen pituuteen kohdistuvaa 24 metrin rajausta on perusteltua käyttää myös telakka-alueen määrittelyssä työturvallisuuslaissa.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset yrityksiin

Veronumeromenettelyn laajentaminen telakoille tuo uusia velvollisuuksia sekä telakka-alueella työskenteleville työntekijöille että siellä toimiville yrityksille. Telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttäville työnantajille tulisi työturvallisuuslain mukainen tunnistekorttien käyttöä koskeva valvontavelvollisuus ja velvollisuus pitää luetteloa telakka-alueella työskente-

levistä työntekijöistä. Velvollisuudet koskisivat käytännössä telakkatoiminnasta vastaavia yrityksiä. Velvollisuus valvoa tunnistekortin käyttöä koskisi lisäksi myös muita työnantajia, joiden omia työntekijöitä työskentelee telakka-alueella.

Valtiovarainministeriön veronumeromenettelyn laajentamista koskevaa selvitystä varten vuonna 2018 tehdyn arvion mukaan telakoilla työskenteli keskimäärin noin 10 000 henkilöä. Näistä telakoiden omaa henkilöstöä oli noin 3 500. Telakka-alueella työskentelevien alihankkijoiden ja muiden kuin telakkatoimintaa harjoittavan yhtiön palveluksessa olevien työntekijöiden määräksi oli arvioitu noin 6 500–7 000. Telakka-alueella työskentelevien alihankkijoiden työntekijöiden määrä on siten noin kaksinkertainen verrattuna telakan omaan henkilöstöön. Jakauma on saman suuntainen niin pienillä kuin isoillakin telakoilla. Ulkomaalaista työvoimaa on käytössä sekä pienillä että suurilla telakoilla. Telakoilla työskentelevien henkilöiden määrä on todennäköisesti kasvanut edellä esitetyn arvion tekemisen jälkeen.

Edellä arvioidussa 10 000 työntekijässä ei ole mukana tilapäisiä esimerkiksi yksittäisiä muuttaman kuukauden, viikon tai päivän pituisia työskentelyjaksoja telakka-alueella työskenteleviä henkilöitä. Tällaisten työntekijöiden määrää on vaikea arvioida, ja heidän määränsä riippuu osaltaan telakalla rakennettavien alusten tyypistä ja koosta. Esimerkiksi suuria matkustaja-aluksia rakentavilla telakoilla tilapäisten työntekijöiden osuus ylittää säännöllisemmin työskentelevien työntekijöiden lukumäärän vuositasolla. Velvollisuus hakea veronumero tulisi koskemaan lähtökohtaisesti myös tilapäisesti telakka-alueella työskenteleviä työntekijöitä.

Menettelyn piiriin tulevia telakka-alueita ja siten työturvallisuuslaissa tarkoitettuja pääasiallista määräysvaltaa käyttäviä työnantajia olisi lukumääräisesti arviolta alle 15. Määrä sisältäisi pääsääntöisesti Meriteollisuus ry:n jäseninä olevat telakat ja korjaustelakat sekä joitakin telakoita, jotka eivät ole mainitun yhdistyksen jäseniä. Nyt ehdotetut muutokset lisäisivät näiden yritysten hallinnollisia kustannuksia. Niitä aiheutuisi esimerkiksi tunnistekorttien käyttöönotosta tai uusimisesta ja veronumeroiden oikeellisuuden tarkistamisesta. Välillisiä hallinnollisia kustannuksia voisi syntyä myös veronumeron hankkimiseen kuluva työntekijän työajasta esimerkiksi ulkomaalaisen työntekijän lyhytaikaisen työskentelyn yhteydessä. Muille työnantajille kuin telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle omiin työntekijöihin kohdistuvasta valvontavelvollisuudesta arvioidaan aiheutuvan vain vähäisiä hallinnollisia kustannuksia.

Esityksellä voi olla vaikutuksia veronumeromenettelyn piiriin tulevien yritysten kilpailuasetelmiin sekä kansainvälisesti että kansallisesti. Laivanrakennusala on kansainvälisesti kilpailtu toimiala. Suomalaiset telakat kilpailevat tilauksista ulkomaisten telakoiden kanssa. Veronumeromenettelyn käyttöönotto tulisi todennäköisesti lisäämään suomalaisten telakoiden hallinnollisia kustannuksia. On kuitenkin mahdotonta arvioida, minkälainen vaikutus veronumeromenettelystä aiheutuvilla hallinnollisilla kustannuksilla on suomalaisten telakoiden kilpailuasetelmaan ulkomaisiin kilpailijoihin verrattuna. Kansallisesti veronumeromenettelyn käyttöönotolla voi olla vaikutusta kilpailuasetelmaan niillä pienemmillä telakoilla, jotka rakentavat myös alle 24 metrin pituisia aluksia. Näiden alusten tilauksissa kilpailijoina voi olla toimijoita, jotka eivät olisi veronumeromenettelyn piirissä.

Ehdotuksella voi olla vaikutuksia myös nykyisin jo veronumeromenettelyn piirissä oleville rakennusalan toimijoille. Toimialatiedon lisääminen veronumerorekisteriin merkittävänä tietona voi aiheuttaa jossain määrin muutostarpeita päätoteuttajan tietojärjestelmissä, kun veronumeroa haetaan Verohallinnolta tai veronumerorekisterimerkinnän olemassaoloa tarkistetaan veronumerorekisteristä tunnistekortin antamista varten.

Ehdotuksella tavoiteltu harmaan talouden määrän väheneminen laivanrakennusalalla tervehdyttäisi alan kilpailutilannetta ja parantaisi rehellisesti toimivien yritysten kilpailukykyä ja toimintaedellytyksiä markkinoilla.

Vaikutukset julkiseen talouteen

Esityksellä tavoitellaan harmaan talouden vähenemistä laivanrakennusalalla. Harmaan talouden verovalvonnan tehostaminen lisäisi yrityksiltä ja työntekijöiltä kertyvien verotulojen ja työnantajasuoritusten määriä. Telakoilla työskentelee runsaasti ulkomaista työvoimaa, joka ei välttämättä ole tällä hetkellä Verohallinnon tiedossa. Veronumeromenettelyyn liittyvä ulkomaisten työntekijöiden velvollisuus ilmoittautua Verohallinnolle veronumeron saamiseksi toisi nämä työntekijät Verohallinnon asiakasrekisteriin. Tämä vaikuttaisi ennalta estävästi harmaaseen talouteen.

Veronumeromenettelyn on arvioitu vähentäneen harmaata taloutta rakennusalalla. Laivanrakennusalalla telakka-alueella työtä tehdään samankaltaisissa olosuhteissa kuin rakennustyötä tehdään rakennustyömaalla. Telakoilla aliurakointiaste on korkea ja ulkomaisen työvoiman osuus on merkittävä. Veronumeromenettelyn laajentamisen telakoille voidaankin arvioida olevan verovalvonnan kannalta hyödyllistä. Esityksen euromääräisiä vaikutuksia verotulojen kertymiseen on kuitenkin mahdotonta arvioida.

Rakennusalalla veronumeromenettelyn käyttöönotto yhdessä muiden harmaata taloutta torjuvien toimenpiteiden kanssa on lisännyt alan palkkasummaa ja verotuloja. Rakennusalan kokeimuksia tarkasteltaessa on kuitenkin otettava huomioon, että rakennusalalla otettiin käyttöön veronumeromenettelyn ohella myös urakka- ja työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuus. Tässä esityksessä ei ehdoteta vastaavan ilmoittamisvelvollisuuden käyttöön ottamista telakoilla.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikön tekemän selvityksen² mukaan vuodesta 2011 lähtien toteutetut rakennusalan lainsäädäntömuutokset, kuten käännetty arvonnäköalaverovelvollisuus, veronumerorekisteri sekä urakka- ja työntekijäilmoittaminen ovat kasvattaneet rakennustoimialan palkkasummaa vuonna 2015 arviolta yhteensä 300 miljoonaa euroa. Verotuoton arvioitiin kasvaneen 100 miljoonaa euroa samana vuonna. Rakennusalalla toteutetut harmaata taloutta ehkäisevät toimet muodostavat kokonaisuuden, eikä veronumerorekisterin osuutta verotuottojen kasvusta ole siten mahdollista arvioida muista toimenpiteistä erillisenä eränä.

4.2.2 Vaikutuksen viranomaisten toimintaan

Veronumeromenettelyn laajentamisen myötä edellytyksenä telakalla työskentelylle olisi, että työntekijöiden pitäisi olla merkittynä veronumerorekisteriin. Ulkomaisten työntekijöiden saaminen kattavasti Verohallinnon asiakasrekisteriin olisi veronumeromenettelyn käyttöönoton keskeinen merkitys telakoilla. Tämä parantaisi Verohallinnon mahdollisuuksia suorittaa verovalvontaa.

Veronumeromenettelyn laajentaminen telakoille edistäisi myös työsuojeluviranomaisena toimivien aluehallintovirastojen toimintaedellytyksiä esimerkiksi ulkomaalaisvalvonnassa ja tilaaja-vastuuvälvonnassa. Aluehallintovirastojen telakoilla suorittamissa tarkastuksissa on havaittu, että ei ole aina yksinkertaista selvittää, kenen työnantajan palveluksessa ulkomaiset työntekijät

² Verohallinto/Harmaan talouden selvitysyksikkö: Rakentamisen tiedonantovelvollisuus urakka- ja työntekijätiedoista – lainsäädännön vaikuttavuus. Selvitys 7/2017 (https://www.vero.fi/contentassets/34a8e1195a4f4fdd83f1bc6721dc7497/2017_007-rakentamisen-tiedonantovelvollisuus.pdf).

työskentelevät. Veronumeromenettelyn käyttöönotto parantaisi työsuojeluviranomaisten edellytyksiä selvittää todellisia sopimusketjuja, yritysten välisiä sopimussuhteita ja ulkomaalaisten työntekijöiden työnantajia telakoilla.

Telakka-alueella työskentelevien ulkomaisten työntekijöiden, jotka eivät ole ennestään Verohallinnon asiakasrekisterissä, pitäisi hakea ennen työskentelyn aloittamista suomalainen henkilötunnus henkilökohtaisesti verotoimistosta. Suomalainen henkilötunnus on edellytys veronumeron antamiselle ja veronumerorekisteriin merkitsemiselle. Henkilötunnusten antaminen ulkomaisille työntekijöille ja näiden veronumerorekisteriin merkitseminen lisäisi Verohallinnon työmäärää. Veronumeromenettelyn laajentaminen lisäisi myös jossain määrin muun valvonnan työmäärää.

Esityksestä aiheutuisi myös tietojärjestelmien muutostarpeita Verohallinnolle. Verohallinto on arvioinut, että veronumeromenettelyn laajentamisesta johtuvien tietojärjestelmämuutosten toteuttamisesta syntyisi noin 215 000 euroa ulkoisia henkilötöykustannuksia. Tietojärjestelmämuutosten vaikutus Verohallinnon omiin henkilötöykustannuksiin olisi arvion mukaan 0,5 henkilötöyvuotta.

5 Lausuntopalaute

Esitysluonnoksesta annettiin lausuntokierroksella 16 lausuntoa. Lisäksi Ahvenanmaan maakunnan hallitus antoi lausunnon verontilityslain muutosta koskeneeseen ehdotukseen erillisen lausuntopyynnön perusteella.

Enemmistössä annetuista lausunnoista veronumeromenettelyn laajentamista telakoille pidettiin kannatettavana. Hanketta pidettiin tärkeänä harmaan talouden torjunnan edellytysten ja valvontatoimien kannalta. Esimerkiksi Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue katsoi lausunnossaan, että menettelyn laajentaminen antaisi työsuojeluviranomaiselle paremmat edellytykset suorittaa erityisesti ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa ja tilaajavastuuvälvontaa laivanrakennusalalla. Verohallinto puolestaan katsoi lausunnossaan, että veronumeromenettelyn laajentamisen myötä työntekijöiden tunnistaminen ja rekisteröinti tehostuisivat ja verovalvonnan kattavuus lisääntyisi telakoilla.

Jatkovalmistelussa esityksen perusteluissa on otettu huomioon oikeusministeriön lausunnoissaan tekemät huomiot henkilötietojen suojan sekä tietojen antamista koskevan sääntelyn osalta.

Tieto työskentelyalasta veronumerorekisterissä

Esitysluonnoksesta annetuissa lausunnoissa kiinnitettiin huomiota muun ohessa ehdotukseen, jonka mukaan veronumerorekisteriin merkittäisiin jatkossa tieto siitä, työskenteleekö työntekijä rakennus- vai laivanrakennusalalla. Myös tämän merkinnän oikeellisuutta koskevasta valvontavollisuudesta esitettiin huomioita. Lisäksi osassa lausunnoista toivottiin yhdenmukaisia määräaikoja ja menettelyjä rekisterimerkinnän poistamiselle sekä rakennus- että laivanrakennusalalle.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry ja Rakennusteollisuus ry pitivät lausunnoissaan tarpeettomana erotella työntekijöitä sen mukaan, työskentelevätkö he rakennusalalla, laivanrakennusalalla vai molemmilla aloilla. Työskentelyalaa koskevan erottelun nähtiin aiheuttavan hallinnollisia kustannuksia ja mahdollisia muutostarpeita tietojärjestelmiin myös rakennusalan toimijoilla. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö piti lausunnossaan työturvallisuuslakiin ehdotettua 52 a §:n

2 momenttia ja 52 c §:n 3 momenttia ongelmallisina suhteessa työturvallisuuslaissa säädettyyn työturvallisuusrikkomukseen sekä valvontaan.

Joissakin lausunnossa esitettiin lisäksi veronumerorekisteristä poistamista koskevan sääntelyn yhdenmukaistamista rakennus- ja laivanrakennuslalla. Rekisteristä poistamisen määräaika esimerkiksi ehdotettiin muutettavaksi kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen rakennuslalla.

Esitystä muutettiin jatkovalmistelussa siten, että työturvallisuuslain 52 a §:n 2 momentin ja 52 c §:n 3 momentin ehdotukset poistettiin esityksestä. Mainituissa säännöksissä esitettiin valvontavelvollisuuden asettamista yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajalle, telakka-alueen pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle ja muille säännösehdoituksessa mainituille tahoille siitä, että työntekijä on merkittynä veronumerorekisteriin oikealla toimialalla työskentelevänä. Lausuntopalautteessa säännöksiä pidettiin ongelmallisina velvollisuuden noudattamisen valvonnan ja velvollisuuden laiminlyönnistä seuraavien sanktioiden kannalta. Lausuntokierroksen jälkeisessä tarkastelussa todettiin, että päätoteuttajalle ja muille säännöksissä mainituille tahoille asetettavan oikeaa toimialaa koskevan valvontavelvollisuuden merkitys ei ole veronumerorekisteriin liittyvän verovalvonnan ja harmaan talouden torjunnan kannalta keskeisessä asemassa. Edellä mainituista säännöksistä voitiin siten luopua, kun otetaan huomioon lausuntopalautteessa esiin tuodut velvollisuuden valvontaan ja sanktioihin liittyvät ongelmat. Valvontavelvollisuuden poistaminen pienentää myös esityksestä yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajalle aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Työturvallisuuslain 52 a §:n huolehtimisvelvollisuus koskisi nykyisessä laajuudessaan rakennuslalla ja jatkossa myös laivanrakennuslalla kuitenkin sitä, että rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevä henkilö on ylipäätään merkittynä veronumerorekisteriin.

Esityksen jatkovalmistelussa katsottiin, että veronumerorekisteriin on kuitenkin perusteltua merkitä tieto siitä, työskenteleekö työntekijä tai itsenäinen työnsuorittaja rakennuslalla vai laivanrakennuslalla. Ehdotettuun veronumerolain 5 §:ään ei siten tehtäisi muutoksia. Tieto työskentelyalasta on tarpeen kahdesta syystä. Ensinnäkin tieto työskentelyalasta mahdollistaa Verohallinnon tehokkaamman harmaan talouden valvonnan. Verohallinto voi myös kohdistaa valvontatoimia paremmin, kun sen käytössä on veronumerorekisteriin merkitty tieto työntekijän työskentelyalasta.

Toiseksi tieto työskentelyalasta on tarpeellinen veronumerorekisteristä poistamista koskevan menettelyn kannalta. Esityksen mukaan veronumerorekisteristä poistamisen menettely ja määräaika poikkeaisi laivanrakennuslalla siitä, mitä rakennuslalla säädetään. Veronumerorekisteristä poistamista koskeviin ehdotuksiin ei esitetä muutoksia lausuntopalautteen johdosta. Rekisteristä poistamisen menettelyn ja määräaikojen yhdenmukaistaminen ei ole perusteltua, koska telakka-alueella työskentelystä ei anneta kuukausittaisia työntekijäilmoituksia, joiden perusteella veronumerorekisteristä poistaminen tapahtuu rakennuslalla. Lausuntopalautteessa ehdotettu rekisteristä poistamisen määräajan pidentäminen rakennuslalla kahdesta vuodesta kolmeen vuoteen ei ole myöskään perusteltua, koska jokainen työntekijää koskeva kuukausi-ilmoitus aloittaa kahden vuoden määräajan kulumisen uudestaan. Määräajan pidentämiselle ei ole perusteita, kun otetaan lisäksi huomioon tietosuoja-asetuksen mukaiset säilytyksen rajoittamista, tietojen minimointia ja täsmällisyyttä koskevat vaatimukset siitä, että henkilötietoja ei ole merkittynä rekistereihin tarpeettomasti ja että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset tiedot poistetaan viipymättä.

Telakalle käyttöönottoihin tulevat asiantuntijat ja muut erityisryhmät

Meriteollisuus ry ehdotti lausunnossaan, että laivan laitteiden ja järjestelmien käyttöönottoihin tulevat asiantuntijat sekä erityisryhmät, kuten asiakkaiden tarkastajat ja luokituslaitoksien edustajat, rajattaisiin veronumeromenettelyn ulkopuolelle. Lausunnon mukaan telakoiden suurin huolenaihe menettelyyn liittyen ovat käyttöönotto työt, joita saatetaan toteuttaa hyvin kiireisellä aikataululla esimerkiksi viikonloppuina, jopa yhden päivän aikana tai yöaikaan. Meriteollisuus ry katsoo, että veronumeron saamisen viivästyminen voisi kiireellisissä tilanteissa johtaa projektien viivästymiseen, jolla voisi olla vaikutusta projektien kannattavuuteen. Lausunnon mukaan, jos esimerkiksi projektien aikatauluihin joudutaan menettelyn vuoksi varaamaan lisää aikaa, tämä huonontaa kilpailukykyä.

Lausuntopalautteessa ehdotettiin myös, että suomalaisen henkilötunnuksen ja veronumeron hakemiseen on luotava menettelytavat ja tekniset ratkaisut, jotta henkilökohtaisesta asioinnista verotoimistossa voidaan kokonaan luopua. Verohallinnon koronaviruspandemian aikana käyttöön ottamaa menettelyä henkilötunnuksen saamisessa toivottiin myös pysyväksi ratkaisuksi.

Rakennusallalla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevät henkilöt kuuluvat veronumeromenettelyn piiriin erittäin kattavasti. Poikkeuksena ovat ainoastaan työmaalle tavaraa tilapäisesti kuljettavat henkilöt. Myös telakoiden osalta lähtökohtana pidetään, että tunnistekortin käyttämistä ja luettelon pitämistä koskevat velvollisuudet koskevat kattavasti kaikkia telakka-alueella työskenteleviä henkilöitä. Rakennusalaan verrattuna telakoilla veronumeromenettelyn ulkopuolelle on ehdotuksessa rajattu lisäksi tilatun aluksen miehistöön kuuluvat työntekijät, jotka tulevat perehtymään alukseen ennen sen luovutusta.

Jatkovalmistelussa katsottiin, että esitykseen ei ehdoteta lisättäväksi uusia työntekijäryhmiä, jotka jäisivät veronumeromenettelyä koskevien velvollisuuksien ulkopuolelle. Lähtökohtana veronumeromenettelyssä on ollut, että velvollisuudet koskevat mahdollisimman kattavasti kaikkia työntekijöitä. Uusien työntekijäryhmien jättäminen menettelyn soveltamisen ulkopuolelle olisi vastoin veronumeromenettelyn peruslähtökohtaa, jonka mukaan kaikilla tulee olla veronumeron sisältävä tunnistekortti työskennellessään alueella, jossa menettely on käytössä. Lisärajaukset tekisivät myös menettelyn soveltamisesta ja valvonnasta monimutkaisempaa. Lisäksi lisärajausten tekeminen aiheuttaisi todennäköisesti tulkinnanvaraisia rajanveto- ja määrittelytilanteita. Tämä voisi heikentää hyvin nopeasti menettelyn vaikuttavuutta harmaan talouden torjunnassa, kun yhä useampi työntekijäryhmä olisi vapautettu veronumerollisen tunnistekortin käyttämisestä. Erilaiset rajaukset rakennusallalla ja laivanrakennusallalla aiheuttaisivat myös sekaannusta niissä erityistilanteissa, joissa yhteinen rakennustyömaa sijaitsee telakka-alueella.

Toimijoiden kannalta olisi kuitenkin tarpeellista, että veronumero olisi käytännössä saatavissa nopeasti ja sujuvasti myös kiireellisissä tilanteissa ja ylivoimaisiin esteisiin rinnastuvat kiiretilanteet voitaisiin ottaa huomioon tunnistekortin käyttämistä koskevassa valvonnassa. Viranomaisten joustavalla käytännöllä ja telakka-alueen pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan ennakoivalla toiminnalla voisi pienentää mahdollisten ongelmatilanteiden vaikutusta. Haittoja arvioitaessa on myös hyvä ottaa huomioon, että henkilökohtaista asiointia edellytetään vain ensimmäistä kertaa veronumeroa haettaessa. Jos ulkomaisella asiantuntijalla on jo ennestään suomalainen henkilötunnus, veronumerorekisteröinti tai sen uusiminen ei edellytä henkilökohtaista käyntiä verotoimistossa.

Veronumeron antaminen edellyttää suomalaista henkilötunnusta, jonka saaminen puolestaan edellyttää henkilökohtaista käyntiä viranomaisen luona. Koronaviruspandemian aikana Verohallinto on antanut veronumeroa hakeneille varsinaisen henkilötunnuksen sijaan sähköisellä menettelyllä niin sanotun keinotunnuksen, jota käytetään henkilön yksilöimisessä vain Verohallinnon omissa järjestelmissä. Viranomaiskohtaisten keinotunnusten käyttämiseen liittyy riski

päällekkäisistä tunnuksista, jos keinotunnuksen saaneelle henkilölle annetaan myöhemmin oikea henkilötunnus tai jos keinotunnus annetaan erehdyksessä henkilölle, jolla on jo olemassa oleva henkilötunnus. Keinotunnuksen antaminen ei siten tule kysymykseen normaalioloissa kuin poikkeuksellisissa tilanteissa, eikä siitä voi muodostua pääsääntöä veronumeron antamisessa. Keinotunnuksen käyttäminen kiireellisissä poikkeustilanteissa voisi kuitenkin olla perusteltua, jos oikean henkilötunnuksen hakeminen ei ole mahdollista aikataulusyistä.

Rakennusalan osalta on jo nykyisessä valvontakäytännössä suhtauduttu joustavasti veronumeron puuttumiseen yksittäisissä erityistilanteissa, joissa ulkomailta tulleen työntekijän ei ole ollut mahdollista hakea henkilötunnusta ja veronumeroa ennen työskentelyn aloittamista. Tällaisia erityistilanteita ovat olleet esimerkiksi tietojärjestelmän käyttökätköt, joiden aikana veronumeron hakeminen Verohallinnolta ei ole ollut tosiasiallisesti mahdollista. Mikäli työskentely on jatkunut käyttökätkön jälkeen, veronumero on tullut hakea käyttökätkön päätyttyä. Veronumeron puuttumisesta ei ole näissä tapauksissa määrätty sanktioita. Verohallinto on myös tarjonnut suurten rakennusprojektien yhteydessä tarvittaessa erityisiä palveluja, joiden avulla veronumeroasiaa on voitu hoitaa suurten työntekijämäärien osalta tavanomaisen virastossa käyntiasioinnin asemesta joustavasti muualla.

Vastaaville joustaville menettelyille olisi tarve myös jatkossa rakennus- ja laivanrakennusallalla palveluja järjestettäessä ja yksittäisissä erityistilanteissa ainakin siihen asti, kun henkilötunnuksen ja veronumeron hakeminen sähköisesti ja ulkomailta käsin tulee mahdolliseksi. Yksittäisestä erityistilanteesta olisi kysymys esimerkiksi silloin, kun ulkomainen työntekijä tai muu työn suorittaja, jolla ei ole ennestään suomalaista henkilötunnusta, tulee suorittamaan kiireellisen työn rakennustyömaalla tai telakka-alueella viikonlopun aikana siten, että veronumeroa ei ole käytännössä mahdollista saada Verohallinnolta ennen työn aloittamista. Tällöin voitaisiin pitää riittävänä, että pääurakoitsija, muu päätoteuttaja tai telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ennen työn aloittamista tunnistaa henkilön virallisista henkilöllisyysasiakirjoista ja merkitsee häntä koskevat tiedot työturvallisuuslain 52 b §:ssä tarkoitettuun luetteloon. Veronumeron puuttumisesta työskentelyn alkaessa ei näissä olosuhteissa tulisi määrätä seuraamuksia. Jos kysymys olisi niin lyhytaikaisesta työskentelystä, että veronumeron saaminen ei olisi käytännössä mahdollista ennen työskentelyn päättymistä, veronumeroa ei olisi tarpeen hakea jälkikäteen, jos henkilö on jo poistunut Suomesta. Pääurakoitsijan, muun päätoteuttajan tai telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan olisi kuitenkin säilytettävä itsellään jäljennökset henkilöllisyysasiakirjoista ja luetteloon tehtyjen merkintöjen perusteena olleista muista asiakirjoista ja esitettävä ne valvontaviranomaiselle pyydettyä.

Valtiovarainministeriö on asettanut 1.12.2020 hankkeen (VM183:00/2020) henkilötunnuksen uudistamiseksi ja valtion takaaman identiteetin kehittämiseksi. Hankkeen yhtenä tavoitteena sujuvoittaa ulkomaalaisten asiointia laajentamalla henkilötunnuksen saajien piiriä. Hankkeen suunnitelmaehdotuksen mukaan Suomeen esimerkiksi työn tai opiskelun vuoksi muuttavien asiointia helpotettaisiin laajentamalla henkilötunnuksen myöntämistä rekisteröimällä henkilöt aikaisemmin väestötietojärjestelmään. Näin vähennettäisiin myös organisaatiokohtaisten keinotunnusten määrää. Väestötietojärjestelmään lisätään uusia tunnistetietoja, joista käy ilmi minkä viranomaisen aloitteesta tunnus on myönnetty, miten henkilö on tunnistettu ja onko henkilö rekisteröity ilman kohtaamista. Hankkeen tehtävänä on valmistella tarvittavat lainsäädäntömuutokset. Hankkeen toimikausi on 1.12.2020–31.12.2022. Henkilötunnuksen uudistamishankkeen perusteella henkilötunnuksen antamisen edellytyksiin ja menettelytapoihin mahdollisesti tehtävät lakimuutokset vaikuttaisivat myös veronumeron saamiseen liittyviin menettelyihin.

Rakennusteollisuus ry kiinnitti lausunnossa huomiota myös erityistilanteisiin, joissa yhteinen rakennustyömaa sijaitsee telakka-alueella. Näissä tilanteissa telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävällä työnantajalla on velvollisuus huolehtia tunnistekortin käyttämisestä koko

telakka-alueella ja luettelon pitämisestä kaikista telakka-alueella työskentelevistä työntekijöistä. Vastaavasti yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajalla on vastaavat velvollisuudet siltä osin kuin työskentely tapahtuu yhteisellä rakennustyömaalla. Telakka-alueella sijaitsevalla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevä henkilö tulisi tällöin merkitä kumpaankin luetteloon. Jatkovalmistelussa ei katsottu olevan perusteltua säätää erikseen poikkeusta, joka koskisi edellä mainittua erityistilannetta, vaikka sääntely johtaisikin päällekkäisiin merkintöihin. Kaikki telakka-alueella työskentelevät työntekijät on perusteltua merkitä telakka-aluetta koskevaan luetteloon. Telakka-alueella sijaitsevaa yhteistä rakennustyömaan päätoteuttajaa ei myöskään voida vapauttaa tällä perusteella luettelonpitovelvollisuudesta, koska yhteisellä rakennustyömaalla työskentelyyn liittyy velvollisuus ilmoittaa kuukausittaisia työntekijätietoja.

Työntekijäilmoitukset ja veronumeromenettelyn laajentaminen muille toimialoille

Osassa lausuntoja toivottiin, että rakennusalaalla käytössä oleva työntekijätietojen kuukausittainen ilmoittamisvelvollisuus otettaisiin käyttöön myös telakoilla. Rakentamiseen liittyvä tiedonantovelvollisuus on menettelynä huomattavasti raskaampi kuin veronumeromenettely ja siitä aiheutuu merkittävästi enemmän hallinnollista taakkaa ilmoittajille kuin pelkkään veronumeromenettelyyn liittyvistä velvollisuuksista. Työntekijätietojen ilmoittamisvelvollisuuden tarpeellisuutta laivanrakennusalaalla on perusteltua arvioida vasta siinä vaiheessa, kun veronumeromenettelyn käyttöönoton vaikutuksista harmaaseen talouteen telakoilla on saatu kokemuksia.

Osassa lausuntoja oli otettu kantaa veronumeromenettelyn laajentamisen puolesta myös muille toimialoille kuin telakoille. Esimerkiksi Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Kiinteistötyönantajat ry ja Matkailu- ja ravintolapalvelut MaRa ry katsoivat yhteisessä lausunnossaan, että veronumeromenettely tulisi laajentaa koskemaan myös kiinteistö- ja ravintolapalvelualoja.

Hallitusohjelman mukaan veronumeron käyttöönoton tarvetta ja edellytyksiä kartoitetaan muille riskialoille, kuten matkailu- ja ravintola-alalle. Tässä esityksessä mainittuja veronumeromenettelyn laajentamista koskevia aikaisempia selvityksiä on tarkoitus päivittää hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti vuoden 2021 aikana muiden toimialojen osalta. Samassa yhteydessä kartoitetaan mahdollisia muille toimialoille paremmin soveltuvia veronumeromenettelyn malleja valvonnan tehostamiseksi.

Tiedonsaantioikeus yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista

Ahvenanmaan maakunnan hallitukselta pyydettiin erillistä lausuntoa verontilityslain 13 §:n muuttamista koskevasta ehdotuksesta. Ehdotuksessa säännöksessä tarkoitettu tiedonsaantioikeus laajennettaisiin koskemaan myös Ahvenanmaan maakunnan hallitusta. Ahvenanmaan maakunnan hallitus esitti lausunnossaan, että itsensä ohella tiedonsaantioikeus annettaisiin myös Ålands kommunförbundille. Ehdotus on otettu huomioon jatkovalmistelussa ja verontilityslain 13 §:n 5 momentissa tarkoitettut tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista annettaisiin jatkossa myös Ålands kommunförbundille Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta tietojen tarkistamista varten.

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä

Uudessa veronumerolaissa lain nimikkeestä poistettaisiin maininta rakennusalaista verrattuna voimassa olevaan lakiin.

1 §. Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin Verohallinnon antamasta veronumerosta sekä veronumerorekisteristä ja sen rekisterinpitäjästä, rekisterin tietosisällöstä sekä tietojen julkisuudesta ja muusta tietojen käsittelystä. Voimassa olevaan veronumerolakiin verrattuna uudessa laissa pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös veronumerorekisterin rekisterinpitäjästä.

Pykälän *2 momentin* mukaan veronumerorekisterin tietojen julkisuuteen ja tietojen luovuttamiseen sovellettaisiin, mitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa (1346/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. Veronumerorekisteriin sekä siihen talletettujen henkilötietojen käsittelyyn sovellettaisiin muutoin, mitä yleisessä tietosuojasetuksessa sekä tietosuojalaissa (1050/2018) tai muualla laissa säädetään. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan veronumerolain 1 §:n 2 momenttia. Voimassa olevan lakiin verrattuna viittaus kumottuun henkilötietolakiin (532/1999) korvattaisiin kuitenkin viittauksella yleiseen tietosuojasetukseen ja tietosuojalakiin.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, että veronumeron merkitsemisestä rakennuslalla tai laivanrakennuslalla toimivan henkilön yksilöivään tunnisteeseen säädettäisiin työturvallisuuslain 52 a ja 52 c §:ssä. Säännökseen tehtäisiin veronumeromenettelyn soveltamisalan laajentamisen johdosta tarpeelliset lisäykset.

2 §. Veronumerorekisterin rekisterinpitäjä sekä veronumeron antaminen ja käsittely. Pykälän *1 momentissa* säädettäisiin, että Verohallinto toimii veronumerorekisterin rekisterinpitäjänä. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjästä voidaan säätää jäsenvaltion lainsäädännössä. Ehdotettu sääntely täsmentää Verohallinnon asemaa ja tehtäviä veronumerorekisterin käyttötarkoituksen laajentuessa. Pykälän *2 ja 3 momentit* vastaisivat voimassa olevan veronumerolain 2 §:n 1 ja 2 momentteja.

3 §. Veronumerorekisterin käyttötarkoitus. Pykälässä säädettäisiin veronumerorekisterin käyttötarkoituksesta. Säännöksen mukaan veronumerorekisterin käyttötarkoituksena olisi rakennuslalla ja laivanrakennuslalla toimivien henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta sekä työnantajan, työntekijän ja itsenäisen työnsuorittajan verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta. Säännös vastaisi pääosin voimassa olevan veronumerolain 3 §:ää, mutta sen sisältöön tehtäisiin veronumeromenettelyn laajentamiseen liittyvät välttämättömät muutokset.

4 §. Veronumerorekisteriin merkittävät henkilöt. Pykälässä säädettäisiin veronumerorekisteriin merkittävistä luonnollisista henkilöistä eli rekisteröidyistä. Ehdotetun pykälän mukaan veronumerorekisteriin merkittäisiin työturvallisuuslaissa tarkoitettulla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevät työsuhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat. Lisäksi veronumerorekisteriin merkittäisiin myös työsuhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat, jotka työskentelevät työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettulla telakka-alueella.

Voimassa olevassa veronumerolaissa ei ole erillistä säännöstä veronumerorekisteriin merkittävistä henkilöistä. Veronumeromenettelyn laajentamisen yhteydessä on perusteltua lisätä lakiin säännös, jossa määritellään henkilöt, jotka merkitään veronumerorekisteriin.

5 §. Veronumerorekisteriin talletettavat tiedot. Pykälässä säädettäisiin veronumerorekisteriin talletettavista tiedoista. Pykälä sisältäisi voimassa olevan veronumerolain 4 §:ään sisältyvät säännökset. Lisäksi siihen tehtäisiin veronumeromenettelyn laajentamisesta johtuvia täsmennyksiä ja lisäyksiä.

Pykälän 1 momentin mukaan veronumerorekisteriin merkittäisiin henkilön nimi ja suomalainen henkilötunnus, hänelle Verohallinnon tietojärjestelmään talletettu veronumero, sekä tieto siitä, työskenteleekö henkilö rakennus- vai laivanrakennusalalla. Henkilötunnuksen käsittely veronumerorekisterissä perustuisi tietosuojalain 29 §:n 1 momentin 1 kohtaan, joka mahdollistaa henkilötunnuksen käsittelyn laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi silloin, kun rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää. Veronumeron antaminen edellyttää suomalaista henkilötunnusta. Veronumerorekisteriin ei merkittäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä koskevia tietoja.

Veronumerorekisteriin merkittäisiin lisäksi rekisteröinnin päättymispäivä laivanrakennusalalla. Jos työntekijä työskentelee sekä yhteisellä rakennustyömaalla että telakka-alueella, Verohallinto merkitsee työntekijän veronumerorekisteriin kummallakin alalla työskenteleväksi.

Laivanrakennusalalla toimiviin henkilöihin ei liittyisi yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajan velvollisuutta antaa verotusmenettelystä annetun lain 15 b §:ssä säädettyä työntekijäilmoitusta. Lisäksi rakennus- ja laivanrakennusalalla toimivia henkilöitä koskisivat toisistaan poikkeavat säännökset veronumerorekisteristä poistamisen menettelystä. Verovalvonnan ja rekisteristä poistamista koskevan menettelyn turvaamiseksi veronumerorekisterissä tulisi siten olla tieto siitä, onko henkilö merkitty rekisteriin rakennusalalla vai laivanrakennusalalla työskentelevänä.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan Verohallinto merkitsisi 1 momentissa tarkoitettut tiedot veronumerorekisteriin työnantajan tai työturvallisuuslain 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavan työmaan päätoteuttajan tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitetun telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan pyynnöstä. Momentin 2 ja 3 kohdat vastaisivat voimassa olevan veronumerolain 4 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohtia.

6 §. Tietojen antaminen veronumerorekisteristä. Ehdotetun pykälän mukaan jokaisella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada yleisen tietoverkon välityksellä veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta henkilön nimen ja veronumeron perusteella tieto siitä, onko palvelun käyttäjän yksilöimä henkilö ja veronumero merkitty veronumerorekisteriin ja onko henkilö merkitty rekisteriin rakennusalalla vai laivanrakennusalalla työskentelevänä sekä tieto siitä mikä on rekisteröinnin päättymisajankohta laivanrakennusalalla. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan veronumerolain 5 §:ää. Pykälässä lueteltuihin julkisiin tietoihin kuitenkin lisättäisiin tieto henkilön työskentelyalasta sekä tieto rekisteröinnin päättymisajankohdasta laivanrakennusalalla.

7 §. Tietojen säilytysaika ja tietojen poistaminen veronumerorekisteristä. Pykälän 1 ja 2 momenteissa säädettäisiin rakennusalalla toimivan henkilön tietojen poistamisesta veronumerorekisteristä. Pykälän 1 momentin mukaan yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot poistettaisiin veronumerorekisteristä hänen omasta pyynnöstään hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi rakennusalalla. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viranomaisaloitteisesta rekisteristä poistamisesta. Momentin mukaan Verohallinto poistaisi viran puolesta yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot tai rakennusalalla työskentelyä koskevan merkinnän veronumerorekisteristä, jos rekisteröidystä ei ole annettu verotusmenettelystä annetun lain 15 b §:ssä tarkoitettuja tietoja viimeisen kahden vuoden aikana.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin laivanrakennusalalla toimivan henkilön veronumerorekisterimerkinnän kestosta ja tietojen poistamisesta rekisteristä. Momentin mukaan telakka-alueella työskentelevä henkilö merkittäisiin veronumerorekisteriin kolmen vuoden määräajaksi. Verohallinto merkitsee työntekijän veronumerorekisteriin kummallakin alalla työskenteleväksi.

hallinto poistaisi viran puolesta telakka-alueella työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot veronumerorekisteristä määräajan päätyttyä, jos rekisteröity, työnantaja tai telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ei ole uusinut rekisterimerkintää 5 §:n mukaisesti. Telakka-alueella työskentelevä henkilö voi myös oma-aloitteisesti pyytää tietojen poistamista veronumerorekisteristä. Telakka-alueella työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot poistetaan veronumerorekisteristä myös hänen omasta pyynnöstään hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi laivanrakennusosalalla.

Erillinen säännös telakka-alueella työskentelevän henkilön rekisterimerkinnän poistamisesta on tarpeen, koska telakka-alueella työskentelevistä ei anneta verotusmenettelystä annetun lain 15 b §:ssä tarkoitettuja työntekijätietoja. Verohallinto ei siten voi poistaa telakalla työskentelevää veronumerorekisteristä työntekijäilmoitusten puuttumisen perusteella.

Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet tietosuoja-asetuksessa sisältävät säilytyksen rajoittamista koskevan vaatimuksen siitä, että henkilötietoja saa säilyttää vain niin kauan, kun ne ovat tarpeen henkilötietojen käyttötarkoituksen kannalta. Laivanrakennusosalalla työskentelyä koskeva rekisterimerkintä ei voi olla pysyvä. Pelkkää rekisteröidyn tahdonilmaisuun perustuvaa rekisteristä poistamista ei voida pitää tietosuoja-asetuksen kannalta riittävänä, koska rekisterinpitäjällä on velvollisuus huolehtia, että rekisterissä ei ole tarpeettomia henkilötietoja. Velvollisuuden täyttäminen esitetään toteutettavaksi säätämällä rekisterimerkintä määräaikaiseksi huomioon ottaen sekä rekisterin valvonnalliseen käyttötarkoitukseen että rekisteröidyn oikeusturvaan liittyvät näkökohdat. Veronumerorekisterimerkinnän määräaika ei saa olla toisaalta liian lyhyt, jotta sen uusiminen ei aiheuta tarpeetonta hallinnollista taakkaa rekisteröidyille, heidän työnantajilleen tai pääasiallista määräysvaltaa telakka-alueella käyttävälle työnantajalle. Laivanrakennusosalalle ehdotettu kolmen vuoden määräaika on tarpeen rekisterin käyttötarkoituksen ja toimivuuden vuoksi, koska Verohallinto ei voi poistaa telakalla työskentelevää veronumerorekisteristä työntekijäilmoitusten puuttumisen perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin, että rekisteristä poistamisesta tai työskentelyalaa koskevan merkinnän poistamisesta ei lähetettäisi erillistä ilmoitusta rekisteröidylle tai sille, jonka pyynnöstä tiedot on merkitty rekisteriin. Rakennusalan osalta säännös vastaisi nykyistä menettelyä, josta on säädetty 2 momentin viimeisessä virkkeessä. Laivanrakennusosalalla työskenteleväksi merkitylle henkilölle ei myöskään lähetettäisi erillistä ilmoitusta rekisteristä poistamisesta kolmen vuoden määräajan umpeuduttua.

Jos henkilö on merkitty veronumerorekisteriin sekä rakennusosalalla että laivanrakennusosalalla työskentelevänä, mahdollinen rekisteristä poistaminen tapahtuu alakohtaisesti. Esimerkiksi, jos tällainen molemmilla aloilla työskenteleväksi merkitty työntekijä lopettaa työskentelynsä telakka-alueella, mutta jatkaa työskentelyä yhteisellä rakennustyömaalla, hänen laivanrakennusosalalla työskentelyä koskeva rekisterimerkintänsä voitaisiin poistaa 3 momentissa tarkoitetulla tavalla. Laivanrakennusosalaa koskevan merkinnän poistamisella ei olisi vaikutusta hänen rakennusosalalla työskentelyä koskevaan merkintään veronumerorekisterissä. Tällöin työntekijän rakennusosalalla työskentelyä koskeva rekisterimerkintä jäisi siten normaalisti voimaan.

8 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.7.2022. Lailla kumottaisiin voimassa oleva veronumerosta ja rakennusalan veronumerosta annettu laki (1231/2011).

Lisäksi pykälässä säädettäisiin, että työnantaja, työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettu telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ja rekisteriin merkittävä henkilö voisivat hakea laivanrakennusosalalla työskentelevän henkilön merkitsemistä veronumerorekisteriin jo 1.4.2022 alkaen.

Verohallinto merkitsisi viran puolesta veronumerorekisteriin tiedon siitä, että rakennusalan veronumerorekisteriin 31.3.2022 merkityt henkilöt työskentelevät rakennusosalalla. Merkinnästä ei lähetettäisi erillistä ilmoitusta rekisteröidylle tai sille, jonka pyynnöstä tiedot on merkitty rekisteriin. Rakennusalan työntajalla tai työturvallisuuslain 52 a §:ssä tarkoitetulla yhteisen rakennustyömaan päätoteuttajalla tai työntekijällä itsellään ei siten olisi tarvetta päivittää rakennusalan veronumerorekisteriin 31.3.2022 merkittyjen henkilöiden osalta tietoa siitä, että kyseinen henkilö työskentelee rakennusosalalla.

6.2 Työturvallisuuslaki

7 §. Muun lain soveltaminen. Pykälässä esitetään ne yksityishenkilöt ja oikeushenkilöt, joita laki velvoittaa 2–4 §:ssä säädetyn lisäksi. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että 2 kohtaan lisättäisiin viittaus 52 b §:ään, joka koskee luettelon pitämistä yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevistä. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan lakia sovellettaisiin myös telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan sekä muuhun työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella, siten kuin 52 c §:ssä säädetään. Voimassa olevan pykälän muihin kohtiin ei ehdoteta muutoksia. Pykälän 3–10 kohdat olisivat kuitenkin jatkossa kohtanumeroinniltaan 4–11.

52 a §. Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistaminen. Pykälän 1 momentista poistettaisiin viittaus rakennusalaan veronumerorekisterin yhteydessä.

52 c §. Telakka-alueella työskentelyä koskevat edellytykset. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 52 c §, jossa säädettäisiin telakka-alueella työskentelyä koskevista edellytyksistä. Pykälä olisi keskeinen säännös veronumeromenettelyn laajentamisen kannalta. Siinä ensinnäkin rajattaisiin veronumeromenettelyn laajentamisen alueellinen ulottuvuus määrittelemällä telakka-alue. Toiseksi pykälässä säädettäisiin veronumeroa ja tunnisteiden pitämistä koskevista velvollisuuksista ja vastuista telakka-alueella työskenneltäessä.

Pykälän 1 momentissa määriteltäisiin telakka-alue. Momentin mukaan laissa telakka-alueena pidettäisiin yhteistä työpaikkaa, jossa harjoitetaan kauppamerenkulkuun liittyvien alusten tai viranomaisalusten uudisrakennusta tai korjausta, ja jossa voidaan rakentaa tai korjata 24 metrin pituisia tai sitä pidempiä aluksia.

Telakka-alueen määritelmä sidottaisiin ensinnäkin työturvallisuuslain 49 §:ssä säädettyyn yhteisen työpaikan käsitteeseen. Työturvallisuuslain 49 §:n mukaan yhteisenä työpaikkana pidetään työpaikkaa, jolla yksi työnantaja käyttää pääasiallista määräysvaltaa ja jolla samanaikaisesti tai peräkkäin toimii useampi kuin yksi työnantaja tai korvausta vastaan työskentelevä itsenäinen työnsuorittaja siten, että työ voi vaikuttaa toisten työntekijöiden turvallisuuteen tai terveyteen. Työpaikat, joilla toimii vain yksi työnantaja, jäävät siten määrittelyn ulkopuolelle.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan telakka-alueena pidettäisiin yhteistä työpaikkaa, jossa harjoitetaan kauppamerenkulkuun liittyvien alusten tai viranomaisalusten uudisrakennusta tai korjaamista. Kauppamerenkulku on määritelty muussa lainsäädännössä esimerkiksi väylämaksulaissa (1122/2005). Väylämaksulain 2 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan kauppamerenkululla tarkoitetaan mainitussa laissa aluksella ansiotarkoituksessa suoritettua toimintaa, kuten lastin ja matkustajien kuljettamista, hinausta, jäänmurtamista, pyyntiä tai pelastus- ja avustustoimintaa. Ehdotetussa 52 c §:ssä kauppamerenkululla tarkoitettaisiin vastaavaa toimintaa kuin väylämaksulaissa. Kauppamerenkulkuun tarkoitettujen alusten lisäksi määritelmä sisältäisi myös viranomaisalusten uudisrakennuksen ja korjauksen. Määritelmän ulkopuolelle jäisivät pelkästään huvialuksia rakentavat tai korjaavat toimijat.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan telakka-alueen määritelmän toisena edellytyksenä olisi, että yhteisellä työpaikalla voidaan rakentaa tai korjata 24 metrin pituisia tai sitä pidempiä aluksia. Ratkaisevaa säännöksen soveltamisen näkökulmasta olisi se, mahdollistavatko telakan telakka-altaat tai muut alusten rakentamiseen ja korjaukseen tarkoitetut tilat vähintään 24 metriä pitkien alusten rakentamisen tai korjauksen. Jos telakalla ei ole mahdollista rakentaa tai korjata vähintään 24 metriä pitkiä aluksia, kysymys ei olisi pykälän tarkoittamasta telakka-alueesta. Pykälässä aluksen pituudella tarkoitettaisiin aluksen suurinta pituutta.

Osa Suomen telakoista toimii tällä hetkellä teollisuuspuistossa, jossa toimii muitakin yrityksiä. Pykälässä tarkoitettuna telakka-alueena pidettäisiin tällöin vain sitä osaa teollisuuspuistosta, joka on telakkatoiminnan käytössä. Tunnistekortin käyttövelvollisuus olisi siten voimassa vain telakan alueella. Teollisuuspuiston muiden yritysten käytössä olevilla alueilla ei olisi pykälän mukaista velvollisuutta käyttää veronumeron sisältävää tunnistekorttia. Telakkayhtiön käytössä oleva alue on tavallisesti myös teollisuuspuistoissa rajattu muiden yritysten käytössä olevista alueista. Tunnistekortin käyttövelvollisuus olisi kuitenkin niiden teollisuuspuistossa toimivien yritysten työntekijöillä, jotka työskentelevät telakan alueella.

Pykälän 2 momentilla ulotettaisiin 52 a §:ssä säädetty kuvallisen, veronumeron sisältävän, tunnisteiden käyttövelvollisuus sekä 52 b §:ssä säädetty velvollisuus pitää luetteloa työntekijöistä ja itsenäisistä työsuorittajista koskemaan myös telakka-alueella työskentelyä. Mitä 52 a ja 52 b §:ssä säädetään yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvojan rakennuttajan sekä pääurakoitsijan tai muun pää toteuttajan velvollisuuksista, sovellettaisiin myös 1 momentissa tarkoitettulla telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, kun kysymys on työskentelystä telakka-alueella. Vastaavasti mitä 52 a ja 52 b:ssä säädetään työnantajan velvollisuuksista, sovelletaan myös työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella.

Telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan olisi siis tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on telakka-alueella liikkeessaan näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta olisi käytävä ilmi, onko telakka-alueella työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työsuorittaja. Tunnisteessa tulisi olla näkyvissä veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteessa tulisi lisäksi olla työnantajan nimi. Velvollisuus käyttää kuvallista tunnistetta telakka-alueella ja tunnisteiden tietoja koskevat edellytykset olisivat samat kuin yhteisellä rakennustyömaalla.

Velvollisuus valvoa tunnisteiden käyttöä telakka-alueella olisi alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävällä työnantajalla. Pääasiallista määräysvaltaa käyttävänä työnantajana pidettäisiin pykälää sovellettaessa samaa tahoa, jolle kuuluvat 49–51 §:ssä asetetut velvollisuudet. Telakka-alueella tämä olisi todennäköisesti useimmiten telakkatoiminnasta vastaava yhtiö.

Telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan olisi myös pidettävä työturvallisuuden varmistamiseksi ja tässä laissa säädettyjen velvoitteiden valvontaa varten ajantasaista luetteloa telakka-alueella työskentelevistä työntekijöistä ja itsenäisistä työsuorittajista. Luettelosta on käytävä ilmi henkilön etu- ja sukunimi, syntymäaika ja veronumero, telakka-alueella työskentelyn alkamis- ja päättymispäivämäärä sekä työntekijän työnantajan nimi ja Y-tunnus tai sitä vastaava ulkomainen tunniste. Lisäksi luettelosta on käytävä ilmi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:ssä tarkoitetun edustajan nimi ja yhteystiedot Suomessa. Telakka-alueilla työskentelevistä henkilöistä luettelon pitämistä koskevat velvollisuudet vastaisivat yleisillä rakennustyömailla voimassa olevia luettelon pitämistä koskevia velvollisuuksia.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että 52 a §:ssä tarkoitettua tunnistetta ei kuitenkaan tarvitsi olla tilapäisesti tavaraa telakka-alueelle kuljettavalla. Säännös vastaisi yhteisiä rakennustyömaita koskevaa 52 a §:n 2 momentin 1 kohdan sisältöä. Tunnistetta ei tarvitsisi myöskään olla aluksen tilaajan tai liikennöintiä harjoittavan yrityksen palveluksessa olevalla aluksen miehistöön kuuluvalla työntekijällä, joka työskentelee telakka-alueella aluksen käyttöönottoon liittyvissä tehtävissä. Tässä momentissa tarkoitetut henkilöt voitaisiin myös jättää merkitsemättä 52 b §:ssä tarkoitettuun luetteloon.

Suurempia aluksia koskevissa tilauksissa on tyypillistä, että aluksen tuleva miehistö tulee valmistautumaan aluksen käyttöönottoon lyhyeksi ajaksi ennen aluksen luovutusta tilaajalle. Esimerkiksi suurten matkustaja-alusten miehistön määrä voi olla merkittävä. Näiden työntekijöiden osalta harmaan talouden riski on vähäinen, eikä tarvetta veronumerorekisteröinnille siltä osin ole. Miehistön jäsenten jättäminen veronumerorekisteröintivelvollisuuden ulkopuolelle pienentäisi myös menettelyä aiheutuvaa hallinnollista taakkaa.

Muilta osin velvollisuus pitää kuvallista tunnistetta koskisi kaikkia telakka-alueella työskenteleviä työsuhteessa olevia työntekijöitä ja itsenäisiä työnsuorittajia. Myös luettelon pitämistä koskeva velvollisuus koskisi edellä mainituin poikkeuksin kaikkia telakka-alueella työskenteleviä henkilöitä. Velvollisuus koskisi myös lyhytaikaisia työtehtäviä. Velvollisuus olisi tältä osin yhteneväinen sen kanssa, mitä tunnisteiden käyttämisestä säädetään yhteisillä rakennustyömailla. Myös siellä yksittäisten lyhytaikaisten työtehtävien suorittaminen edellyttää veronumerorekisteröintiä ja kuvallisen tunnisteiden käyttämistä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin 52 b §:ssä tarkoitetun luettelon säilyttämisaikasta telakka-alueella. Luettelon kutakin kalenterivuotta koskevat tiedot olisi säilytettävä kuusi vuotta kalenterivuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta. Luettelon tietojen säilyttämisaian laskeminen poikkeaisi siten jonkin verran siitä, mitä säilyttämisaikasta säädetään yhteisillä rakennustyömailla 52 b §:n 4 momentissa. Yhteisillä rakennustyömailla luettelo on säilytettävä kuusi vuotta sen vuoden päättymisestä, jona työmaa valmistui.

53 §. Itsenäisen työnsuorittajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla. Pykälän 1 momentin 4 kohtaan lisättäisiin maininta telakka-alueesta. Itsenäisen työnsuorittajan olisi yhteisellä työpaikalla noudatettava, mitä tässä laissa säädetään yhteisellä rakennustyömaalla ja telakka-alueella työskentelevän henkilön tunnisteesta.

Pykälän 2 momenttiin puolestaan lisättäisiin maininta telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävästä työnantajasta. Itsenäisen työnsuorittajan olisi annettava pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle sekä pääasiallista määräysvaltaa telakka-alueella käyttävälle työnantajalle 52 b §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset tiedot mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten.

63 §. Työturvallisuusrikkomus. Pykälän 2 momentin 2 kohtaa muutettaisiin siten, että siinä otettaisiin huomioon tunnisteiden käyttövelvollisuudesta huolehtimisen laiminlyönti myös telakka-alueella tapahtuvan työskentelyn osalta. Pykälän 2 momentin 5 kohdassa säädettäisiin vastaavasti, että työturvallisuusrikkomuksesta tuomittaisiin itsenäinen työnsuorittaja, joka yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella laiminlyö 52 a ja 52 c §:ssä tarkoitettua tunnisteiden näkyvillä pitämisen työmaalla tai telakka-alueella liikkuessaan.

Telakka-alueella voi esiintyä kiireellisiä tilanteita, joissa esimerkiksi alustilauksen viimeistelyvaiheessa suoritettavien käyttöönottojen tekemistä varten tarvitaan erityisasiantuntijoita laivanrakennusprojektin viivästymisen estämiseksi erittäin kiireellisellä aikataululla siten, että asiantuntijoiden saapumiseen ei voida varautua etukäteen. Tällaisia kiiretilanteita voi esiintyä

myös ajankohtina, jolloin veronumeron tai henkilötunnuksen saaminen ei ole mahdollista sen johdosta, että verotoimisto ei ole avoinna kuten viikonloppuisin. Veronumeron puuttumista kuvallisesta tunnisteesta ei tulisi tällaisissa pakottavissa olosuhteissa katsoa sellaiseksi pykälässä tarkoitetuksi laiminlyönniksi, jonka katsottaisiin täyttävän työturvallisuusrikkomuksen tunnusmerkistön, jos veronumerorekisteröinti tapahtuu välittömästi esteen poistuttua, kun verotoimisto on jälleen avoinna. Pykälän 2 momentin 2 ja 3 kohdassa työturvallisuusrikkomuksen rangaistusvastuun edellytyksenä on tahallisuus tai huolimattomuus. Jos kysymys olisi niin lyhytaikaisesta työskentelystä, että veronumeron saaminen ei olisi käytännössä mahdollista ennen työskentelyn päättymistä, veronumeroa ei olisi tarpeen hakea jälkikäteen, jos henkilö on jo poistunut Suomesta.

6.3 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

17 §. Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten. Pykälän 5 momentin 2 kohdan lakiviittaukseen päivitetäisiin veronumerolain uusi ehdotettu nimike laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä.

17 a §. Tietojen antaminen veronumerosta. Pykälän 1 kohdan lakiviittaukseen päivitetäisiin veronumerolain uusi ehdotettu nimike laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä.

Pykälään lisättäisiin lisäksi uusi 2 kohta, jonka mukaan Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä antaa laivanrakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettua telakka-alueella pidettävän tunnisteiden antavalle telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen. Muutos on tarpeen, jotta veronumeromenettelyn laajentumisen myötä tunnistekortin antaja voisi myös telakka-alueella saada joustavasti tiedon työntekijän veronumerosta merkittäväksi tunnistekorttiin.

Pykälän nykyinen 2 kohta siirtyisi muutoksen johdosta 3 kohdaksi.

6.4 Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista

65 §. Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät. Yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 2 momentin lakiviittaukseen päivitetäisiin veronumerolain uusi ehdotettu nimike laki veronumerosta ja veronumerorekisteristä. Lisäksi säännöksestä poistettaisiin maininta rakennusalaista veronumerorekisterin yhteydessä. Muutokset olisivat luonteeltaan puhtaasti teknisiä.

6.5 Verontilityslaki

13 §. Yksittäisten kuntien jako-osuudet. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Verohallinto toimittaisi salassapitosäännösten estämättä Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ålands kommunförbundille tietojen tarkistamista varten. Tietojen toimittaminen Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta myös Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle tietojen tarkistamista varten on tarpeen, koska maakunnan hallitus vahvistaa maakuntalain mukaan Ahvenanmaan maakunnan kuntien yhteisöveron kuntakohtaiset jako-osuudet.

Voimassa olevassa 5 momentissa säädetään, että Verohallinto toimittaa Suomen Kuntaliitto ry:lle tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista kaikkien kuntien osalta tietojen tarkistamista varten. Vastaava tiedonsaantioikeus ehdotetaan säädettäväksi Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta myös Ålands kommunförbundille.

7 Voimaantulo

Veronumerolain, työturvallisuuslain, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamista koskevat lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.7.2022.

Verontilityslakia koskeva muutos ehdotetaan tulevan voimaan 1.1.2022.

8 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan, että veronumeromenettely otettaisiin käyttöön myös laivanrakennusalalla. Lakiehdotukseen sisältyy säännöksiä veronumerorekisterin rekisterinpitäjästä, rekisterin käyttötarkoituksesta, rekisteröitävistä henkilöistä, rekisterin tietosisällöstä ja rekisteritietojen julkisuudesta sekä tietojen säilytysajasta. Lakiehdotus on siten merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan sekä perustuslain 12 §:ssä säädetyn julkisuusperiaatteen kannalta.

Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään pykälän 1 momentin mukaan tarkemmin lailla. Perusoikeusuudistusta koskevan hallituksen esityksen mukaan säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä (HE 309/1993 vp, s. 53). Säännöksen lakiviittaus henkilötietojen suojasta edellyttää perusoikeusuudistuksen mukaisesti (PeVM 25/1994 vp) lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta se jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan.

Perustuslakivaliokunnan aikaisemman vakiintuneen käytännön mukaan henkilötietojen suoja koskevan perusoikeussäännöksen kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan lukien tietojen luovutettavuus sekä tietojen antaminen teknisen käyttöyhteyden avulla, tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tuli lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista (ks. esim. PeVL 25/1998 vp, PeVL 51/2002 vp, PeVL 6/2003 vp, PeVL 2/2008 vp, PeVL 3/2009 vp ja PeVL 54/2010 vp).

Veronumeroa ja rakennusalan veronumerorekisteriä koskevan lain valmistelussa huomioitiin edellä mainittu perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö. Tässä esityksessä ehdotettavassa lakiehdotuksessa on otettu huomioon Euroopan unionin yleinen tietosuojasetus (EU) 2016/679, mikä on tullut sovellettavaksi 25.5.2018 alkaen sekä henkilötietojen suoja koskeva uudempi perustuslakivaliokunnan käytäntö.

Kansallinen liikkumavara

Perustuslakivaliokunta on todennut, että on lähtökohtaisesti riittävää, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuojasetuksen kanssa. Valiokunnan kä-

sityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suojaa ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn (PeVL 14/2018 vp, s. 4). Perustuslakivaliokunnan valtiosääntöisiin tehtäviin ei lähtökohtaisesti kuulu kansallisen täytäntöönpanosääntelyn arviointi EU:n aineellisen lainsäädännön kannalta (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 4). Valiokunta korostaa kuitenkin edelleen, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikkumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks. esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (ks. esim. PeVL 17/2019 vp, s. 2–3, PeVL 29/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2018 vp, s. 4, PeVL 14/2018 vp, s. 7, PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, jos käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Käsittelyn perustasta on 6 artiklan 3 kohdan mukaan säädettävä joko unionin oikeudessa tai rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Henkilötietoja ei voida siten käsitellä suoraan 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan nojalla. Sääntely on toteutettava yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja 2–3 kohdan asettamissa puitteissa. Nyt käsiteltävänä oleva lakiehdotus osin muuttaa ja täsmentää veronumeromenettelyä koskevaa sääntelyä.

Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista. Jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Lakiehdotuksella täydennetään ensinnäkin rekisterinpitäjää koskevaa sääntelyä tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaisesti. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti. Laissa ehdotetaan nimenomaisesti säädettäväksi siitä, että Verohallinto toimii veronumerorekisterin rekisterinpitäjänä. Ehdotus vastaa aikaisemmin voimassa ollutta tilannetta, mutta veronumeron käyttöönoton laajentuessa ehdotettu sääntely täsmentäisi Verohallinnon aseman ja tehtävät veronumerorekisterin rekisterinpitäjänä.

Lakiehdotuksella täydennetään myös rekisterin käyttötarkoitusta, rekisteröityjä, veronumerorekisterin tietosisältöä ja säilytysaikaa koskevia säännöksiä. Rekisterin käyttötarkoitus säilyisi samana kuin voimassa olevassa laissa eli käyttötarkoituksena on henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta sekä verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta. Sääntely ulotettaisiin lakiehdotuksessa koskemaan uutta toimialaa eli laivanrakennusala. Lisäksi verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta koskisi työnantajan ja työntekijän ohella myös itsenäistä työnsuorittajaa.

Veronumerorekisteriin merkittäviä henkilöitä koskeva säännös on uusi. Veronumeromenettelyn ja rekisteröinnin laajentuessa rakennusosalta toiselle toimialalle on tarpeen säätää täsmällisesti rekisteröitävien henkilöiden piiri. Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että veronumerorekisteriin

merkittäisiin työturvallisuuslaissa tarkoitettulla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevät työsuhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat. Näiden ohella veronumerorekisteriin merkittäisiin työsuhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat, jotka työskentelevät työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettulla telakka-alueella.

Veronumerorekisterin tietosisältöä koskevaa säännöstä ehdotetaan myös täydennettäväksi. Rekisteriin talletettaisiin henkilön nimen, henkilötunnuksen ja Verohallinnon verotuksen tietojärjestelmään talletetun veronumeron ohella uutena tietona tieto siitä, työskenteleekö henkilö rakennus- vai laivanrakennusalailla sekä rekisteröinnin päättymispäivä laivanrakennusalailla. Lisäksi sääntelyä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että edellä mainitut tiedot voitaisiin merkitä veronumerorekisteriin myös työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettun telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työnantajan pyynnöstä. Ehdotetut täsmennykset veronumerorekisteriä koskevaan sääntelyyn ovat tarpeellisia rekisterin käyttötarkoituksen laajentuessa laivanrakennusalaalle.

Henkilötunnuksen käsittely veronumerorekisterissä perustuisi tietosuojalain 29 §:n 1 momentin 1 kohtaan, joka mahdollistaa henkilötunnuksen käsittelyn laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi silloin, kun rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää. Veronumeron antaminen edellyttää yksiselitteistä yksilöintiä ja suomalaista henkilötunnusta. Tässä yhteydessä henkilötunnuksen käsittelystä ei ole siten tarpeen antaa erityissääntelyä. Veronumerorekisteriin ei merkittäisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja.

Tietojen säilytysaikaa ja tietojen veronumerorekisteristä poistamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan myös täsmennettäväksi ja täydennettäväksi erityisesti siten, että telakka-alueella työskentelevä henkilö merkitään veronumerorekisteriin kolmen vuoden määräajaksi. Määräaika on tarpeen, koska laivanrakennusalailla ei ole vastaavaa tietojen ilmoittamisvelvollisuutta ja valvontamahdollisuutta kuin rakennusalailla.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan henkilötietoja on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojen käsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten. Tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 39 kohdan mukaan henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoituttava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 13/2017 vp, s. 6) ja korostanut, että mitä pidemmäksi tietojen säilytysaika muodostuu, sitä olennaisempaa on huolehtia tietoturvasta, tietojen käytön valvonnasta ja rekisteröidyn oikeusturvasta (PeVL 28/2016 vp, s. 7). Lausunnossaan PeVL 28/2016 vp perustuslakivaliokunta viittaa myös aikaisempaan lausuntoonsa, jossa se katsoi, että ehdotetun tietojen säilytysajan pidentäminen esimerkiksi yhteen vuoteen ei olisi ongelmallista, mutta olennaisesti tätä pitkäkestoisempaa säilytysaikaa olisi vielä arvioitava henkilötietojen suojan kannalta erikseen (PeVL 21/2013 vp, s. 4). Valiokunta toteaa lausunnossaan PeVL 28/2017 vp, että sen mielestä tämä arvio on tehtävä ennen kaikkea henkilötietojen käsittelyn pääasiallisen käyttötarkoituksen näkökulmasta.

Veronumerorekisterin käyttötarkoituksena on rakennusalailla ja laivanrakennusalailla toimivien henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta sekä työnantajan, työntekijän ja itsenäisen työnsuorittajan verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta. Veronumerorekisteri ei sisällä arkaluonteisia henkilötietoja. Kysymys on kuitenkin henkilötietojen käsittelystä, jossa

tieto veronumerorekisteriin merkitsemisestä on julkinen tieto ja saatavissa veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta yleisen tietoverkon välityksellä. Säilytysajasta ja tietojen poistamisesta säättäminen on tässä yhteydessä arvioitu tarpeelliseksi huomioon ottaen rekisterin valvonnalliset käyttötarkoitukset sekä rekisteröidyn oikeusturva. Sekä rekisteröity, työnantaja tai telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja voivat uusia rekisterimerkinnän. Vaikka tieto veronumerorekisteriin merkitsemisestä voidaan poistaa rekisteröidyn pyynnöstä hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi laivanrakennusosalalla, takaa viran puolesta tapahtuva tietojen poistaminen rekisteritietojen täsmällisyyden ja päivittämisen sekä säilytyksen rajoittamisen luotettavasti. Laivanrakennusosalalle ehdotettu kolmen vuoden määräaika on tarpeen rekisterin käyttötarkoituksen ja toimivuuden vuoksi, koska Verohallinto ei voi poistaa telakalla työskentelevää veronumerorekisteristä työntekijäilmoitusten puuttumisen perusteella.

Veronumerorekisterin käyttötarkoitusta, tietosisältöä ja säilytysaikaa koskevat säännökset täyttävät lakiehdotuksen mukaisina tietosuoja-asetuksen 5 artiklan mukaiset henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset. Ehdotettu sääntely on toteutettu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisesti huomioiden ne seikat, joista tietosuoja-asetuksen mukaan voidaan säätää. Esityksen tavoitteena on vähentää harmaata taloutta laivanrakennusosalalla. Veronumeromenetely tehostaa verovalvontaa ja se on myös kohdistettu tarkoin soveltamisalaltaan niille aloille, joilla harmaan talouden riski on suurin. Lakiehdotus täyttää siten myös tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiset vaatimukset sääntelyn yleisen edun mukaisuudesta ja oikeasuhteisuudesta.

Julkisuusperiaate

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on myös oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Voimassa olevan veronumerorekisteriä koskevan lain mukaan veronumerorekisterin tietojen julkisuuteen ja tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt henkilötietojen julkistamista julkisena tietopalveluna mahdollisena, jos sille on oikeusturvan takeiden ja perusoikeusjärjestelmän tavoitteiden kannalta hyväksyttävät perusteet (PeVL 2/2017 vp, s. 7, PeVL 65/2014 vp, s. 4/II–5/I, PeVL 32/2008 vp s. 2/I–3/II). Perustuslakivaliokunta on pitänyt yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta olennaisena, että tällaisesta internetiin sijoitettavasta henkilörekisteristä tietoja ei voida hakea erilaisina massahakuina, vaan esimerkiksi ainoastaan yksittäisinä hakuina. Tällaista rajausta pidettiin edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä arvioitaessa varsin laajan terveydenhuollon ammattihenkilöiden tietoja sisältävän tietopalvelun luomisen mahdollistavaa esitystä (PeVL 32/2008 vp, s. 3/I, ks. myös PeVL 65/2014 vp, s. 4/II–5/I).

Verotustietojen julkisuutta on rajoitettu verotustietojen julkisuutta ja salassapitoa koskevalla lailla, jonka mukaisesti veronumerorekisterin tiedoista julkisia ovat vain veronumerorekisteriä koskevan lain 5 §:ssä määritellyt tiedot. Säännöksen mukaan jokaisella on oikeus salassapitovelvollisuuden estämättä saada yleisen tietoverkon välityksellä rakennusalan veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta henkilön nimen ja veronumeron perusteella tieto siitä, onko palvelun käyttäjä yksilöimä henkilö ja veronumero merkitty veronumerorekisteriin. Veronume-

rorekisterin laajentuessa laivanrakennusalalle esitetään tietojen julkisuutta vastaavasti laajennettavaksi siten, että veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta saisi salassapitosäännösten estämättä myös tiedon siitä, onko henkilö merkitty rekisteriin rakennusalalla vai laivanrakennusalalla työskentelevänä ja tiedon siitä, mikä on rekisteröinnin päättymisajankohta laivanrakennusalalla.

Julkinen tietopalvelu on välttämätön veronumerorekisterin valvonnallisen käyttötarkoituksen vuoksi. Myös rekisteröinnin päättymisajankohtaa koskeva tieto laivanrakennusalalla on välttämätön valvonnallisista syistä. Tietojen haku veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta on mahdollista vain yksittäisinä hakuina. Ehdotus täyttää siten perustuslakivaliokunnan edellä mainitun käytännön mukaiset vaatimukset.

Lakiesitys ei hallituksen käsityksen mukaan ole ongelmallinen perustuslain 10 §:n 1 momentin tai perustuslain 12 §:n 2 momentin kannalta. Lakiesityksessä on käytetty asianmukaisesti tietosuoja-asetuksen suomaa kansallista liikkumavaraa.

Hallitus katsoo, että lakiehdotukset voidaan säätää tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

veronumerosta ja veronumerorekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään Verohallinnon antamasta veronumerosta sekä veronumerorekisteristä ja sen rekisterinpitäjästä, rekisterin tietosisällöstä sekä tietojen julkisuudesta ja muusta tietojen käsittelystä.

Veronumerorekisterin tietojen julkisuuteen ja tietojen luovuttamiseen sovelletaan, mitä verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetussa laissa (1346/1999) ja viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, jollei tässä laissa toisin säädetä. Veronumerorekisteriin sekä siihen talletettujen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan muutoin, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) sekä tietosuojalaissa (1050/2018) tai muualla laissa säädetään.

Veronumeron merkitsemisestä rakennusosalalla tai laivanrakennusosalalla toimivan henkilön yksilöivään tunnisteeseen säädetään työturvallisuuslain (738/2002) 52 a ja 52 c §:ssä.

2 §

Veronumerorekisterin rekisterinpitäjä sekä veronumeron antaminen ja käsittely

Verohallinto toimii veronumerorekisterin rekisterinpitäjänä.

Verohallinnon tietokantaan voidaan tallettaa jokaiselle Verohallinnon tietojärjestelmään rekisteröidylle luonnolliselle henkilölle hänet yksilöivä 12 numerosta muodostettava tunnus (*veronumero*), joka on pysyvä.

Verohallinto voi antaa tiedon veronumerosta tulostamalla sen verokorttiin, ennakoverolippuun, lähdeverokorttiin tai muuhun asiakirjaan veronumerorekisteriin merkitsemistä tai 1 §:n 3 momentissa tarkoitettuun tunnisteeseen merkitsemistä varten.

3 §

Veronumerorekisterin käyttötarkoitus

Veronumerorekisterin käyttötarkoituksena on rakennusosalalla ja laivanrakennusosalalla toimivien henkilöiden henkilötunnisteen oikeellisuuden valvonta sekä työnantajan, työntekijän ja itsenäisen työsuorittajan verotukseen liittyvien velvollisuuksien valvonta.

4 §

Veronumerorekisteriin merkittävät henkilöt

Veronumerorekisteriin merkitään työturvallisuuslaissa tarkoitettulla yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevät työsuhhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat. Veronumerorekisteriin merkitään myös työsuhhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset työnsuorittajat, jotka työskentelevät työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettulla telakka-alueella.

5 §

Veronumerorekisteriin talletettavat tiedot

Veronumerorekisteriin merkitään henkilön nimi ja suomalainen henkilötunnus, hänelle Verohallinnon tietojärjestelmään talletettu veronumero sekä tieto siitä, työskenteleekö henkilö rakennus- vai laivanrakennusosalalla. Veronumerorekisteriin merkitään lisäksi rekisteröinnin päättymispäivä laivanrakennusosalalla.

Verohallinto merkitsee 1 momentissa tarkoitettut tiedot veronumerorekisteriin:

- 1) työntantajan tai työturvallisuuslain 52 a §:ssä tarkoitettun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteiden antavan työmaan päätoteuttajan tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettun telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävän työntantajan pyynnöstä;
- 2) rekisteriin merkittävän henkilön omasta pyynnöstä;
- 3) oma-aloitteisesti.

6 §

Tietojen antaminen veronumerorekisteristä

Jokaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada yleisen tietoverkon välityksellä veronumerorekisterin julkisesta tietopalvelusta henkilön nimen ja veronumeron perusteella tieto siitä, onko palvelun käyttäjän yksilöimä henkilö ja veronumero merkitty veronumerorekisteriin ja onko henkilö merkitty rekisteriin rakennusosalalla vai laivanrakennusosalalla työskentelevänä sekä tieto siitä, mikä on rekisteröinnin päättymisajankohta laivanrakennusosalalla.

7 §

Tietojen säilytysaika ja tietojen poistaminen veronumerorekisteristä

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot poistetaan veronumerorekisteristä hänen omasta pyynnöstään hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi rakennusosalalla.

Verohallinto poistaa viran puolesta yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot tai rakennusosalalla työskentelyä koskevan merkinnän veronumerorekisteristä, jos rekisteröidystä ei ole annettu verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 b §:ssä tarkoitettuja tietoja viimeisen kahden vuoden aikana.

Telakka-alueella työskentelevä henkilö merkitään veronumerorekisteriin kolmen vuoden määräajaksi. Verohallinto poistaa viran puolesta telakka-alueella työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot veronumerorekisteristä määräajan päätyttyä, jos rekisteröity, työntantaja tai telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työntantaja ei ole uusinnut rekisterimerkintää

5 §:n mukaisesti. Telakka-alueella työskentelevää rekisteröityä koskevat tiedot poistetaan veronumerorekisteristä myös hänen omasta pyynnöstään hänen esitettyään selvityksen siitä, että hän ei enää toimi laivanrakennusalalla.

Rekisteristä poistamisesta tai työskentelyalaa koskevan merkinnän poistamisesta ei lähetetä erillistä ilmoitusta rekisteröidylle tai sille, jonka pyynnöstä tiedot on merkitty rekisteriin.

8 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tällä lailla kumotaan veronumerosta ja rakennusalan veronumerorekisteristä annettu laki (1231/2011).

Työnantaja, työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitettu telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävä työnantaja ja rekisteriin merkittävä henkilö voivat hakea laivanrakennusalalla työskentelevän henkilön merkitsemistä veronumerorekisteriin 1 päivänä huhtikuuta 2022 tai sen jälkeen.

Verohallinto merkitsee viran puolesta veronumerorekisteriin tiedon siitä, että rakennusalan veronumerorekisteriin 31 päivänä maaliskuuta 2022 merkityt henkilöt työskentelevät rakennus-
alalla. Merkinnästä ei lähetetä erillistä ilmoitusta rekisteröidylle tai sille, jonka pyynnöstä tiedot on merkitty rekisteriin.

2.

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työturvallisuuslain (738/2002) 7 §, 52 a §:n 1 momentti, 53 §:n 1 ja 2 momentti sekä 63 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 7 § osaksi laissa 1199/2005, 52 a §:n 1 momentti ja 53 §:n 1 momentti laissa 1232/2011 sekä 53 §:n 2 momentti ja 63 §:n 2 momentti laissa 364/2013, sekä
lisätään lakiin uusi 52 c § seuraavasti:

7 §

Muu lain soveltaminen

Tätä lakia sovelletaan myös:

- 1) yhteisellä työpaikalla toimivaan pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, muuhun työnantajaan sekä itsenäiseen työnsuorittajaan siten kuin 49–51 ja 53 §:ssä säädetään;
- 2) yhteisellä rakennustyömaalla pääurakoitsijaan, rakennuttajaan ja muuhun henkilöön, joka johtaa tai valvoo rakennushanketta, siten kuin 52, 52 a ja 52 b §:ssä säädetään;
- 3) telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan sekä muuhun työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella, siten kuin 52 c §:ssä säädetään;
- 4) yhteisten vaarojen torjumiseen eräissä tapauksissa siten kuin 54 §:ssä säädetään;
- 5) vapaaehtoistyötä teettävään työnantajaan siten kuin 55 §:ssä säädetään;
- 6) suunnittelijaan siten kuin 57 §:ssä säädetään;
- 7) koneen, välineen tai muun laitteen asentajaan siten kuin 58 §:ssä säädetään;
- 8) käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksia suorittavaan siten kuin 59 §:ssä säädetään;
- 9) tavaroiden lähettäjään ja kuormaajaan siten kuin 60 §:ssä säädetään;
- 10) rakennuksen omistajaan, muuhun haltijaan ja vuokranantajaan siten kuin 61 §:ssä säädetään;
- 11) sataman haltijaan, laivanisäntään, aluksen päällikköön ja muuhun henkilöön, jonka huostassa alus on, siten kuin 62 §:ssä säädetään.

52 a §

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunniste

Yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvovan rakennuttajan on tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työmaalla liikkeessaan näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta on käytävä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Tunnisteessa tulee olla näkyvissä veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa (/) tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteessa tulee lisäksi olla työnantajan nimi. Mitä tässä momentissa säädetään rakennuttajasta, sovelletaan myös:

- 1) pääurakoitsijaan ja muuhun päätoteuttajaan;
- 2) työnantajaan omien työntekijöidensä ja sopimuskumppaniensa osalta.

52 c §

Telakka-alueella työskentelyä koskevat edellytykset

Tässä laissa telakka-alueena pidetään yhteistä työpaikkaa:

1) jossa harjoitetaan kauppamerenkulkuun liittyvien alusten tai viranomaisalusten uudisrakennusta tai korjausta; ja

2) jossa voidaan rakentaa tai korjata 24 metrin pituisia tai sitä pidempiä aluksia.

Mitä 52 a ja 52 b §:ssä säädetään yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvovan rakennuttajan sekä pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan velvollisuuksista, sovelletaan myös tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettulla telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, kun kysymys on työskentelystä telakka-alueella. Vastaavasti, mitä 52 a ja 52 b §:ssä säädetään työnantajan velvollisuuksista, sovelletaan myös työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella.

Edellä 52 a §:ssä tarkoitettua tunnistetta ei kuitenkaan tarvitse olla tilapäisesti tavaraa telakka-alueelle kuljettavalla. Tunnistetta ei tarvitse myöskään olla aluksen tilaajan tai liikennöintiä harjoittavan yrityksen palveluksessa olevalla aluksen miehistöön kuuluvalla työntekijällä, joka työskentelee telakka-alueella aluksen käyttöönottoon liittyvissä tehtävissä. Tässä momentissa tarkoitettut henkilöt voidaan myös jättää merkitsemättä 52 b §:ssä tarkoitettuun luetteloon.

Edellä 52 b §:ssä tarkoitetun luettelon kutakin kalenterivuotta koskevat tiedot on säilytettävä kuusi vuotta kalenterivuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta.

53 §

Itsenäisen työnsuorittajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla

Itsenäisen työnsuorittajan on yhteisellä työpaikalla noudatettava, mitä tässä laissa säädetään:

1) työntekijän pätevyydestä, tarvittavista luvista ja vähimmäisiästä;

2) työssä käytettävistä koneista, työvälineistä, henkilönsuojaimista ja muista laitteista sekä niille suoritettaviksi säädetystä käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksista;

3) vaarallisten aineiden käsittelystä, säilyttämisestä ja merkitsemisestä;

4) yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevän henkilön tunnisteesta.

Itsenäisen työnsuorittajan on annettava pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle sekä pääasiallista määräysvaltaa telakka-alueella käyttävälle työnantajalle 52 b §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset tiedot mainituissa pykälässä tarkoitettun luettelon pitämistä varten.

63 §

Työturvallisuusrikkomus

Työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan myös:

1) se, joka luvattomasti tai ilman pätevää syytä tahallaan tai huolimattomuudesta poistaa tai turmelee tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi tarkoitettun laitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän;

2) 52 a tai 52 c §:ssä tarkoitettu henkilö, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö huolehtia tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevän henkilön tunnistetta koskevasta mainituissa pykälissä säädetystä velvollisuudesta;

3) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 52 b §:ssä tarkoitettun luettelon pitämisen tai säilyttämisen;

4) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö antaa 52 b §:ssä mainittuja tietoja mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten tai antaa ne olennaisesti virheellisinä tai puutteellisinä; sekä

5) itsenäinen työsuorittaja, joka yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella laiminlyö 52 a ja 52 c §:ssä tarkoitetun tunnisteiden näkyvillä pitämisen työmaalla tai telakka-alueella liikkuessaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 17 §:n 5 momentti ja 17 a §, sellaisina kuin ne ovat, 17 §:n 5 momentti laissa 1234/2011 sekä 17 a § laeissa 793/2014 ja 916/2019, seuraavasti:

17 §

Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa yleisen tietoverkon kautta käytettävissä olevan pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmän avulla tunnistetulle palvelun käyttäjälle:

1) ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot palvelun käyttäjän yksilöimistä verovelvollisista;

2) tiedon rakennusalan palvelun käyttäjän yksilöimien työntekijöidensä veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa (/) säädettyyn tarkoitukseen.

17 a §

Tietojen antaminen veronumerosta

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteiden antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen;

2) laivanrakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitetun telakka-alueella pidettävän tunnisteiden antavalle telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen;

3) työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 65 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 652/2016, seuraavasti:

65 §

Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät

Turvasuojaajakorttiin voidaan lisäksi merkitä veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetun lain (/) mukainen turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön veronumero, jos turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön tiedot on merkitty veronumerorekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

verontilityslain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verontilityslain (532/1998) 13 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1317/2016, seuraavasti:

13 §

Yksittäisten kuntien jako-osuudet

Verohallinto toimittaa salassapitoa koskevien säännösten estämättä kullekin kunnalle tiedon yhteisölle maksuunpannusta yhteisöverosta siltä osin kuin jako-osuuksien laskennassa käytetty maksuunpantu yhteisövero kohdistuu tähän kuntaan. Verohallinto toimittaa salassapitosäännösten estämättä lisäksi Suomen Kuntaliitto ry:lle kaikkien kuntien osalta sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ålands kommunförbundille Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista tietojen tarkistamista varten. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niiden yhteisöjen lukumäärästä, joiden osalta tietoja toimitetaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 4.2.2021

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen

2.

Laki

työturvallisuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan työturvallisuuslain (738/2002) 7 §, 52 a §:n 1 momentti, 53 §:n 1 ja 2 momentti sekä 63 §:n 2 momentti,
sellaisina kuin ne ovat, 7 § osaksi laissa 1199/2005, 52 a §:n 1 momentti ja 53 §:n 1 momentti laissa 1232/2011 sekä 53 §:n 2 momentti ja 63 §:n 2 momentti laissa 364/2013, sekä
lisätään lakiin uusi 52 c § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7 §

7 §

Muu lain soveltaminen

Muu lain soveltaminen

Tätä lakia sovelletaan myös:

1) yhteisellä työpaikalla toimivaan pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, muuhun työnantajaan sekä itsenäiseen työnsuorittajaan siten kuin 49–51 ja 53 §:ssä säädetään;

2) yhteisellä rakennustyömaalla pääurakoitsijaan, rakennuttajaan tai muuhun henkilöön, joka johtaa tai valvoo rakennushanketta, siten kuin 52 ja 52 a §:ssä säädetään;

3) yhteisten vaarojen torjumiseen eräissä tapauksissa siten kuin 54 §:ssä säädetään;

4) vapaaehtoistyötä teettävään työnantajaan siten kuin 55 §:ssä säädetään;

5) suunnittelijaan siten kuin 57 §:ssä säädetään;

6) koneen, välineen tai muun laitteen asentajaan siten kuin 58 §:ssä säädetään;

7) käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksia suorittavaan siten kuin 59 §:ssä säädetään;

8) tavaroiden lähettäjään ja kuormajaan siten kuin 60 §:ssä säädetään;

Tätä lakia sovelletaan myös:

1) yhteisellä työpaikalla toimivaan pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, muuhun työnantajaan sekä itsenäiseen työnsuorittajaan siten kuin 49–51 ja 53 §:ssä säädetään;

2) yhteisellä rakennustyömaalla pääurakoitsijaan, rakennuttajaan ja muuhun henkilöön, joka johtaa tai valvoo rakennushanketta, siten kuin 52, 52 a ja 52 b §:ssä säädetään;

3) *telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan sekä muuhun työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella, siten kuin 52 c §:ssä säädetään;*

4) yhteisten vaarojen torjumiseen eräissä tapauksissa siten kuin 54 §:ssä säädetään;

5) vapaaehtoistyötä teettävään työnantajaan siten kuin 55 §:ssä säädetään;

6) suunnittelijaan siten kuin 57 §:ssä säädetään;

7) koneen, välineen tai muun laitteen asentajaan siten kuin 58 §:ssä säädetään;

8) käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksia suorittavaan siten kuin 59 §:ssä säädetään;

9) tavaroiden lähettäjään ja kuormajaan siten kuin 60 §:ssä säädetään;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

9) rakennuksen omistajaan, muuhun haltijaan tai vuokranantajaan siten kuin 61 §:ssä säädetään; *ja*

10) sataman haltijaan, laivanisäntään, aluksen päällikköön tai muuhun henkilöön, jonka huostassa alus on, siten kuin 62 §:ssä säädetään.

52 a §

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunniste

Yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvojan rakennuttajan on tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työmaalla liikkueensa näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta on käytävä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Tunnisteesta tulee olla näkyvissä veronumerosta ja *rakennusalan* veronumerorekisteristä annetussa laissa (1231/2011) tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteesta tulee lisäksi olla työnantajan nimi. Mitä tässä momentissa säädetään rakennuttajasta, sovelletaan myös:

- 1) pääurakoitsijaan tai muuhun päätoteuttajaan;
- 2) työnantajaan omien työntekijöidensä ja sopimuskumppaniensa osalta.

10) rakennuksen omistajaan, muuhun haltijaan *ja* vuokranantajaan siten kuin 61 §:ssä säädetään;

11) sataman haltijaan, laivanisäntään, aluksen päällikköön *ja* muuhun henkilöön, jonka huostassa alus on, siten kuin 62 §:ssä säädetään.

52 a §

Yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunniste

Yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvojan rakennuttajan on tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin huolehdittava siitä, että jokaisella siellä työskentelevällä on työmaalla liikkueensa näkyvillä henkilön yksilöivä kuvallinen tunniste. Tunnisteesta on käytävä ilmi, onko työmaalla työskentelevä työsuhteessa oleva työntekijä vai itsenäinen työnsuorittaja. Tunnisteesta tulee olla näkyvissä veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa (/) tarkoitettu henkilökohtainen veronumerorekisteriin merkitty veronumero. Työntekijän tunnisteesta tulee lisäksi olla työnantajan nimi. Mitä tässä momentissa säädetään rakennuttajasta, sovelletaan myös:

- 1) pääurakoitsijaan *ja* muuhun päätoteuttajaan;
- 2) työnantajaan omien työntekijöidensä ja sopimuskumppaniensa osalta.

52 c §

Telakka-alueella työskentelyä koskevat edellytykset

Tässä laissa telakka-alueena pidetään yhteistä työpaikkaa:

- 1) jossa harjoitetaan kauppamerenkulkuun liittyvien alusten tai viranomaisalusten uudisrakennusta tai korjausta; *ja*
- 2) jossa voidaan rakentaa tai korjata 24 metrin pituisia tai sitä pidempiä aluksia.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Mitä 52 a ja 52 b §:ssä säädetään yhteistä rakennustyömaata johtavan tai valvovan rakennuttajan sekä pääurakoitsijan tai muun päätoteuttajan velvollisuuksista, sovelletaan myös tämän pykälän 1 momentissa tarkoitulla telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävään työnantajaan, kun kysymys on työskentelystä telakka-alueella. Vastavasti, mitä 52 a ja 52 b §:ssä säädetään työnantajan velvollisuuksista, sovelletaan myös työnantajaan, jonka työntekijöitä työskentelee telakka-alueella.

Edellä 52 a §:ssä tarkoitettua tunnistetta ei kuitenkaan tarvitse olla tilapäisesti tavaraa telakka-alueelle kuljettavalla. Tunnistetta ei tarvitse myöskään olla aluksen tilaajan tai liikennöintiä harjoittavan yrityksen palveluksessa olevalla aluksen miehistöön kuuluvalla työntekijällä, joka työskentelee telakka-alueella aluksen käyttöönottoon liittyvissä tehtävissä. Tässä momentissa tarkoitetut henkilöt voidaan myös jättää merkitsemättä 52 b §:ssä tarkoitettuun luetteloon.

Edellä 52 b §:ssä tarkoitetun luettelon kutakin kalenterivuotta koskevat tiedot on säilytettävä kuusi vuotta kalenterivuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta.

53 §

Itsenäisen työnsuorittajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla

Itsenäisen työnsuorittajan on yhteisellä työpaikalla noudatettava, mitä tässä laissa säädetään:

- 1) työntekijän pätevyydestä, tarvittavista luvista ja vähimmäisiästä;
- 2) työssä käytettävistä koneista, työvälineistä, henkilönsuojaimista ja muista laitteista sekä niille suoritettaviksi säädetyistä käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksista;
- 3) vaarallisten aineiden käsittelystä, säilyttämisestä ja merkitsemisestä;
- 4) yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnisteesta.

Itsenäisen työnsuorittajan on annettava pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle 52 b §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset tiedot

53 §

Itsenäisen työnsuorittajan velvollisuudet yhteisellä työpaikalla

Itsenäisen työnsuorittajan on yhteisellä työpaikalla noudatettava, mitä tässä laissa säädetään:

- 1) työntekijän pätevyydestä, tarvittavista luvista ja vähimmäisiästä;
- 2) työssä käytettävistä koneista, työvälineistä, henkilönsuojaimista ja muista laitteista sekä niille suoritettaviksi säädetyistä käyttöönotto- ja määräaikaistarkastuksista;
- 3) vaarallisten aineiden käsittelystä, säilyttämisestä ja merkitsemisestä;
- 4) yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevän henkilön tunnisteesta.

Itsenäisen työnsuorittajan on annettava pääurakoitsijalle tai muulle päätoteuttajalle sekä pääasiallista määräysvaltaa telakka-alueella

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten.

käyttävälle työnantajalle 52 b §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdan mukaiset tiedot mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten.

63 §

Työturvallisuusrikkomus

Työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan myös:

1) se, joka luvattomasti tai ilman pätevää syytä tahallaan tai huolimattomuudesta poistaa tai turmelee tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi tarkoitetun laitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän;

2) 52 a §:ssä tarkoitettu henkilö, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö huolehtia tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin yhteisellä rakennustyömaalla työskentelevän henkilön tunnistetta koskevasta mainitussa pykälässä säädetystä velvollisuudesta;

3) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 52 b §:ssä tarkoitettua luettelon pitämisen tai säilyttämisen;

4) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö antaa 52 b §:ssä mainittuja tietoja mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten tai antaa ne olennaisesti virheellisinä tai puutteellisinä; sekä

5) itsenäinen työsuorittaja, joka yhteisellä rakennustyömaalla laiminlyö 52 a §:ssä tarkoitetun tunnisteen näkyvillä pitämisen työmaalla liikkueessaan.

63 §

Työturvallisuusrikkomus

Työturvallisuusrikkomuksesta tuomitaan myös:

1) se, joka luvattomasti tai ilman pätevää syytä tahallaan tai huolimattomuudesta poistaa tai turmelee tapaturman tai sairastumisen vaaran välttämiseksi tarkoitetun laitteen taikka ohje- tai varoitusmerkinnän;

2) 52 a tai 52 c §:ssä tarkoitettu henkilö, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö huolehtia tekemissään sopimuksissa tai muutoin käytettävissään olevin keinoin yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella työskentelevän henkilön tunnistetta koskevasta mainituissa pykälissä säädetystä velvollisuudesta;

3) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö 52 b §:ssä tarkoitetun luettelon pitämisen tai säilyttämisen;

4) se, joka tahallaan tai huolimattomuudesta laiminlyö antaa 52 b §:ssä mainittuja tietoja mainitussa pykälässä tarkoitetun luettelon pitämistä varten tai antaa ne olennaisesti virheellisinä tai puutteellisinä; sekä

5) itsenäinen työsuorittaja, joka yhteisellä rakennustyömaalla tai telakka-alueella laiminlyö 52 a ja 52 c §:ssä tarkoitetun tunnisteen näkyvillä pitämisen työmaalla tai telakka-alueella liikkueessaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

3.

Laki**verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 17 ja 17 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 17 §:n 5 momentti ja 17 a §, sellaisina kuin ne ovat, 17 §:n 5 momentti laissa 1234/2011 sekä 17 a § laeissa 793/2014 ja 916/2019, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

17 §

17 §

*Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten**Tietojen antaminen ennakonpidätyksen toimittamista varten*

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa yleisen tietoverkon kautta käytävissä olevan pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmän avulla tunnistetulle palvelun käyttäjälle:

1) ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot palvelun käyttäjän yksilöimistä verovelvollisista;

2) tiedon rakennusalan palvelun käyttäjän yksilöimien työntekijöidensä veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja *rakennusalan* veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen.

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa yleisen tietoverkon kautta käytävissä olevan pientyönantajan maksu- ja ilmoituspalvelujärjestelmän avulla tunnistetulle palvelun käyttäjälle:

1) ennakonpidätyksen toimittamista varten tarpeelliset tiedot palvelun käyttäjän yksilöimistä verovelvollisista;

2) tiedon rakennusalan palvelun käyttäjän yksilöimien työntekijöidensä veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa (/) säädettyyn tarkoitukseen.

17 a §

17 a §

*Tietojen antaminen veronumerosta**Tietojen antaminen veronumerosta*

Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja *rakennusalan* veronumerorekisteristä annetussa laissa (1231/2011) säädettyyn tarkoitukseen;

Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä antaa:

1) rakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain (738/2002) 52 a §:ssä tarkoitetun yhteisellä rakennustyömaalla pidettävän tunnisteen antavalle työmaan päätoteuttajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2) työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

2) laivanrakennusalan työnantajalle tai työturvallisuuslain 52 c §:ssä tarkoitetun telakka-alueella pidettävän tunnisteiden antavalle telakka-alueella pääasiallista määräysvaltaa käyttävälle työnantajalle tiedon tämän yksilöimien työntekijöiden veronumeroista käytettäväksi veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetussa laissa säädettyyn tarkoitukseen;

3) työsuojeluviranomaiselle tiedon tämän yksilöimien henkilöiden veronumerosta työturvallisuuslain noudattamisen valvontaa varten.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

4.

Laki

yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 65 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain (1085/2015) 65 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 652/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

65 §

65 §

Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät

Turvasuojaajakorttiin tehtävät merkinnät

Turvasuojaajakorttiin voidaan lisäksi merkitä veronumerosta ja *rakennusalan* veronumerorekisteristä annetun lain (1231/2011) mukainen turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön veronumero, jos turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön tiedot on merkitty *rakennusalan* veronumerorekisteriin.

Turvasuojaajakorttiin voidaan lisäksi merkitä veronumerosta ja veronumerorekisteristä annetun lain (/) mukainen turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön veronumero, jos turvasuojaajaksi hyväksytyn henkilön tiedot on merkitty veronumerorekisteriin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

5.

Laki

verontilityslain 13 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan verontilityslain (532/1998) 13 §:n 5 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1317/2016, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

13 §

Yksittäisten kuntien jako-osuudet

Yksittäisten kuntien jako-osuudet

Verohallinto toimittaa salassapitoa koskevien säännösten estämättä kullekin kunnalle tiedon yhteisölle maksuunpannusta yhteisöverosta siltä osin kuin jako-osuuksien laskennassa käytetty maksuunpantu yhteisövero kohdistuu tähän kuntaan. Verohallinto toimittaa salassapitosäännösten estämättä lisäksi Suomen Kuntaliitto ry:lle tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista kaikkien kuntien osalta tietojen tarkistamista varten. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niiden yhteisöjen lukumäärästä, joiden osalta tietoja toimitetaan.

Verohallinto toimittaa salassapitoa koskevien säännösten estämättä kullekin kunnalle tiedon yhteisölle maksuunpannusta yhteisöverosta siltä osin kuin jako-osuuksien laskennassa käytetty maksuunpantu yhteisövero kohdistuu tähän kuntaan. Verohallinto toimittaa salassapitosäännösten estämättä lisäksi Suomen Kuntaliitto ry:lle kaikkien kuntien osalta sekä Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ålands kommunförbundille Ahvenanmaan maakunnan kuntien osalta tiedot yhteisöille maksuunpannuista yhteisöveroista tietojen tarkistamista varten. Valtioneuvoston asetuksella säädetään niiden yhteisöjen lukumäärästä, joiden osalta tietoja toimitetaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20